

KULTÚRA

ROČNÍK XV. – č. 7

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

4. APRÍLA 2012

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0903 846 313 • e-mail: redakcia@kultura-fb.sk • Cena 1,20 €

Snímka: archív

V evanjeliách sa nachádza celý rad rozpráv, ktoré dosvedčujú Ježišovo zmŕtvychvstanie. Hoci sa v mnohých podrobnostiach od seba líšia, predsa vo všetkých sa zreteľne nachádza ohlasovanie, zvesť: „Ježiš žije! Ježiš žije!“ Netreba mať veľa fantázie, aby sme si predstavili, ako vtedy ten neslýchaný chýr šiel z úst do úst. Šíril sa z domu do domu, medzi tými, ktorým Ježiš bol blízky.

Ako zapôsobil na nich? Čo v nich vyvolal?

Radosť..., hej, ale tú až na konci. Ponajprv však zdesenie, priam preľaknutie. Potom údiv. Určite spočiatku zmiešaný s hojnou dávkou nedôvery, s pochybnosťami; ale hneď aj s rozhodnou vôľou zistiť pravdu. Presvedčiť sa na vlastné oči.

Uvedomujeme si: Veľmi ťažko možno vykresliť drámu, ktorá sa odohrala v dušiach Ježišových učeníkov, keď sa dopočuli tú správu: „Ježiš žije!“ Veru, kto vie, akého psychológa by na to bolo treba... Veď o kom sa zvestuje, že žije? O Ježišovi Kristovi, ktorého vtedajší mocipáni - židovskí a rímski - dali zajať, mučiť, odsúdiť na smrť a pribiť na kríž, čítame v evanjeliách. Vo

Nový život

Veľkom týždni o tom počúvame v pašiiach.

Akokoľvek, udalosti iba prečítané v knihách alebo počuté, po dlhom časovom odstupe len zriedka prežijeme ako plnú skutočnosť. Vždy akosi ostanú iba rozpravami. Uvážme, učenici zažili Pánovo utrpenie a jeho smrť celkom zblízka. Ten Ježiš, ktorý

po t u p n e skončil na Kalvárii a bol s prebodnutým bokom uložený do hrobu, neostal mŕtvym medzi mŕtvymi - žije! Možno ho opäť postretnúť, vidieť, počuť.

Ako tomu naraz uveriť? Veď potom sa všetko obráti na ruby. Všetko treba vidieť a chápať ináč. Ako úplne nový začiatok. Evanjelia popisujú, že Ježišovi učenici neuverili všetkému naraz. Ľudská skepsa im bola vlastná a pochopiteľná. Nezískali ihneď plnú istotu. Pán Ježiš vychádza v ústrety ich pochopiteľným pochybnostiam. Vedel sa vžiť do ich situácie. Opäť bol s nimi trpezlivý. Dal im čas a mnoho

príležitostí presvedčiť sa o svojom novom živote.

Nechajme si aj my veľkonočné tajomstvo zvestovať tými istými slovami: Ježiš, náš Pán, žije! Nech sa nám táto zvesť dostane do duše a hlasne v nej zaznie! Ten Ježiš, ktorý prešiel zemou, našim ľudským životom, ktorého ľudská zloba umučila na smrť, neostal mŕtvym medzi mŕtvymi, žije! Žije ako Boh v lone Trojčiny, žije! Žije ako Boh jediného Boha, a žije aj ako človek vo svojom oslávenom tele. Čo dnes táto zvesť vyvolá v našom vnútri? Nie už tú vnútornú drámu prvých Ježišových učeníkov. Vari iba tiché otázky a žiadosť počuť odpoveď. Veď prečo by to nemohla byť istota a radosť? Ak sa tak nestane ihneď, aj nám sa dáva čas.

Veľkonočné ráno nie je zakľúčením oslavy Ježišovo zmŕtvychvstania. Po ňom nasleduje ešte štyridsať dní. Čas pre osobnú cestu k Zmŕtvychvstalému, k stretnutiu sa s ním. Na tejto ceste v rozprave veľkonočného evanje-

lia vidíme tých prvých, čo sa zaránky vydali k Ježišovu hrobu (por. Jn 20, 1-9). Pozorujme zblízka dve postavy, pre ktoré sa táto cesta stala mimoriadnym zážitkom: Máriu z Magdaly a Jána, učeníka, ktorého Pán miloval. Nahliadnime, ako sa oni dostali k stretnutiu so Zmŕtvychvstalým.

Mária, žena z Magdaly, mestečka na západnom brehu Jordána: žena, z ktorej podľa zmienky evanjelistu Lukáša, Ježiš vyhnal sedem zlých duchov (por. Lk 7, 36-50). Je to tá bývala verejná hriechnica, ktorá podľa evanjelistu pri hostine u farižeja Šimona umývala slzami Ježišove nohy a utierala ich vlastnými vlasmi, o ktorej Ježiš povedal: „Odpúšťajú sa jej mnohé hriechy, lebo veľmi miluje“ (por. Lk 7, 47)?

Kritickí vykladači evanjelií nie sú schopní toto potvrdiť. Všetci evanjelisti však vidia Máriu z Magdaly v hŕstke tých, čo stáli pod Ježišovým krížom - sami- oproti celému svetu.

(Pokračovanie na str. 2)

Nedávno sa mi dostal do rúk článok, z ktorého vyplýva, že experti OSN pravdepodobne nemajú čo na práci, a tak si prácu vymýšľajú. Naposledy sa takto hlboko zamysleli nad Danteho Božskou komédiou. Nie, neverte, nevymysleli, ako si zobrať ponaučenie z tohto fundamentálneho básnického skvostu, v ktorom sa na ploche jedenásťtisíc veršov neopakuje ani jediný rým. Naopak, prišli na to, že Božská komédia je antisemitské, antiislamistické dielo a na dôvažok, pochopiteľne, aj dielo netolerantné k mizivým sexuálnym men-

Usmerňovanie chaosu

TEODOR KRIŽKA

šinám. Čuduj sa svete, nežiadajú Danteho spáliť, iba - prsto a jednoducho - vyradiť z učebných osnov na školách.

Koľká veľkorysosť! Človek by aj slzu uronil, ba hneď aj dve.

Ale nejde mi o jeden jediný jav. Ide mi o množstvo tomuto kultúrnemu zločinu (ak sa vôbec tieto dve slová dajú bez rozpakov použiť v slovnom spojení!) podobných javov, o ich reťazenie.

Keď sa pred rokmi prihlásil môj známy, sochár, do súťaže o pamätník, ktorý mal v Bratislave pripomínať Sviečkovú manifestáciu z 25. marca 1988, neuspel, lebo jeho návrh pripomínal mariánsku Pietu. Šlo o súsošie matky vyťahujúcej z hrobu syna v pohrebnej plachietke. Argumentovalo sa, že takáto symbolika by mohla - predstavte si! - uraziť iné denominácie.

V tom čase som si myslel, že ide o hlúposť a nekultúrnosť jednotlivca či jednotlivcov. Ale dnes už viem, že to nie je nijaká ospravedliteľná hlúposť, ale o neospravedliteľný zámer, a to dokonca zámer v globálnom meradle. Kedysi ma bolelo, že ma za takúto čosi mohli nazvať konšpirátorom, paranoikom alebo horšie - fašistom či klerofašistom. Dnes mi takéto prívlastky pripadajú ako pochvala. Lebo vidím sústavné a systematické pokusy o vytlačenie kríža zo škôl, úradov a iných verejných priestorov.

Vonkoncom však nejde o kríž a symboliku. Reswp. nejde o ňu výlučne. Ide o súbor systémových krokov na likvidáciu európskeho kresťanstva, ktorý sa začína pri permanentnom cíelenom rozvracaní morálky, pokračuje pri prekrúcaní historických faktov, až vyúsťuje škandalizovaním cirkevných predstaviteľov v goebelsovskom duchu, nehovoriac o útoku na rodinu ako manželstva dvoch pohlaví a glorifikácii gayov ako nie útláčanej menšiny, no ako priam nositeľov božského talentu.

(Pokračovanie na 3. strane)

www.kultura-fb.sk

Umenie správne sa rozhodnúť

V psychológii je známy odborný termín „nomers“. Toto, na prvé počutie nezrozumiteľné slovo, je zložené z prvých písmen slov vo vete: Nenávratné odumieranie možnosti efektívneho rozvoja schopností. Povedané jednoducho: Už nikdy sa nemusí navrátiť príležitosť, ktorú človek raz premeškal.

Tento termín premeškanej príležitosti ma v mysli sprevádza od predposledných volieb do NR SR v roku 2010. Vtedy dalo Kresťanskodemokratické hnutie prednosť pravicovej koalícii pred spojením sa s ľavicovou a vo voľbách víťazným Smerom. Ono to bolo na prvý pohľad celkom prirodzené a logické. Veď, keď sa hovorilo o pravici, tak sa na prvom mieste vnímal spoločný hodnotový obsah, ktorý sa však ukázal veľmi rôznorodý, až antagonizujúci. Pri hlbšej analýze boli relevantné isté pochybnosti o tom, či pravicová štvorkoalícia s tak širokým spektrom záujmov a hodnôt bude funkčnou a pre Slovensko prospešnou vládou. Možno aj preto sa objavil názor, že by azda bolo lepšie, keby Smer vytvoril koalíciu s KDH. Takýto názor mala aj značná časť voličskej základne KDH, dokonca aj niektorí cirkevní hodnostári to považovali v danej situácii za rozumné a pragmatické. Azda vychádzali zo skúsenosti a ústretovosti voči cirkvám a náboženským spoločnostiam, ktorú Smer vo vláde za štyri roky praktizoval. Treba objektívne priznať, že boli aj takí biskupi a duchovní, ktorí pred voľbami v roku 2010 horlivo po „zмене vlády“. S týmto obsahom po zmene sa netajil najmä bratislavský arcibiskup aj napriek tomu, že k jeho požiadavkám sa vláda Róberta Fica stavala ústretovo a s porozumením. Každý zainteresovaný vie, ktoré politické spektrum malo na tejto aktivite najväčší záujem. Bratislavský arcibiskup sa dokonca pred voľbami 2010, aj 2012 osobne stretol s niektorými predstaviteľmi politických strán. Určite to myslel dobre, ale nebolo to veľmi múdre, ani vhodné, čo médiá patrične využili v neprospech Cirkvi. Dokonca po páde vlády v roku 2011 vyslal arcibiskup mediálnu obavu, či v politickej nestabilite nebude ohrozené pozvanie Svätého Otca do našej vlasti z príležitosti Cyrilo-metodskeho jubilea. Pritom žiadna takáto politická obava nikde nezaznela. Tiež nebolo šťastné, keď sa pred posledným sčítaním ľudu stretol s ministrom kultúry a otvárali tému odľuky Cirkvi od štátu, ako keby na to nebol dostatočný priestor neskôr. Pred verejnosťou niekto zabodoval, ale Cirkvi to nebola.

V roku 2010 bolo zo strany Smeru vynaložené enormné úsilie vytvoriť vládu s KDH. Tým sa pre KDH vytvoril neuveriteľný priestor pre za iných podmienok neuskutočniteľných požiadaviek. Napríklad Smer bol ochotný hovoriť o legislatívnom sprísení interrupčného zákona, doriešení rámcovej vatikánskej zmluvy o výhrade svedomia, zazmluvnení cirkevného mamocentra v Banskej Bystrici a ďalších pre pravicu dôležitých veciach. Smer bol ochotný potenciálnemu koalícijnému partnerovi ponúknuť viac ministerských kresiel ako mu to vyplývalo z volebných výsledkov alebo ako

dosiahol v štvorkoalícii. Žiadne sľuby a uistenia nepomohli. KDH sa zachovalo principiálne. Radšej si vybralo spojenie s liberálmi aj napriek tomu, že mali vo svojom politickom programe presadzovanie registrovaných partnerstiev či dekriminalizáciu marihuany. Pritom slovo „principiálne“ veľmi neobstojí, lebo už v roku 1994 vytvorilo koalíciu vládu so Stranou demokratickej ľavice a Demokratickou úniou. Aj v rokoch 1998 až 2002 vytvorilo koalíciu vládu s SĎE v rámci Slovenskej demokratickej koalície, tzv. päť koalície, ktorej bolo KDH súčasťou. Teda prípadná koalícia s ľavicou v roku 2012 by nebola ničím novým, ani výnimočným, hoci vieme, že takéto úvahy sú bezpredmetné, lebo Smer vytvorí vládu sám.

Po roku a pol sa pravicová vláda vlastným pričínením rozpadla a voliči to v predčasných voľbách v roku 2012 pravicovým stranám zráтали. Keby bolo KDH išlo do koalície so Smerom ešte v roku 2010, mohli spoločne vládnuť celé volebné obdobie a nemuseli byť predčasnými voľbami. Povedané inak: mohli sme na Slovensku ušetriť zhruba 10 miliónov eur a použiť ich na rozumnejšie aj dôležitejšie účely. Toto všetko sa však stalo a zdá sa, že KDH si cez jej hlavných predstaviteľov skutočne premárnilo šancu, ktorá sa jej už nemôže navrátiť. Jeho predseda toľko hovorí o zodpovednosti, až sa mi natíska otázka, či sú jeho politické rozhodnutia skutočne zodpovedné a prospešné pre obyvateľov Slovenska? Páči sa mi vyjadrenie bývalého veľvyslancu SR v Prahe, spisovateľa Ladislava Baleka, ktorý koalíciu pravice s ľavicou prirovnáva človeku s pravou i ľavou rukou. Na zdvihnutie veľkého predmetu človek potrebuje obe ruky. A pokiaľ pre mnohých pravicových či ľavicových radikálov je akékoľvek politické spojenie Smeru a KDH nepredstaviteľným a nemožným spojením ohňa a vody, Balek pripomína, že vďaka takémuto spojeniu vznikol parný stroj. O jeho prospešnosti pre ľudstvo je akákoľvek debata bezpredmetná.

Zdá sa, že podľa výsledkov predčasných volieb v roku 2012 na riešenie ťažkých a zložitých otázok riadenia štátu a jeho prosperity by dnes Slovensko a jeho obyvatelia potrebovali vládu stredo-ľavého a stredo-pravého porozumenia. Aj napriek tomu, že víťazný Smer získal 83 poslaneckých mandátov, teda väčšinu na bezproblémové zostavenie vlády, vytvoril priestor pre rokovanie s pravicovými stranami o novej koalícii. Pravicové strany ponuku odmietli a KDH sa opäť zachovalo „principiálne“. Radšej sa odsunulo do opozície, ako prijalo účasť na vládnej moci. Otázkou je, že kedy inokedy sa mu naskytne príležitosť presadzovať svoje hodnoty a predstavy ako v koalícijnej vláde? Vo vláde, kde politická ľavica v politike potvrdzuje, že k cirkvám a náboženským spoločnostiam nie je nepriateľská. Veď Smer si dobre uvedomuje, že viac ako šesťdesiat percent jeho voličskej základne tvoria veriaci ľudia. Môže si dovoliť tento fakt ignorovať a nezohľadňovať v praktickej politike? Asi nie, ak nechce týchto voličov skla-

mať a v budúcnosti aj stratiť. Žiaľ, KDH v súčasnej rôznorodej a rozbitej opozícii nepresadí nič! Opäť tá istá, principiálna, zatvrdilá, školácka a fatálna chyba.

Nemôžem si pomôcť, ale mi to pripomína niečo biblické a ťažko pochopiteľné. Môže normálny človek pochopiť prečo Herodiáda nevyužila slabosť kráľa na svoju krásnu dcéru a nevybrala si radšej pol kráľovstva ako hlavu Jána Krstiteľa? Skutočné zatemnenie nielen srdca, ale aj rozumu. Osobná nenávisť, ješitnosť, pomsta a neprekonateľný hnev boli u Herodiády silnejšie ako zdravý rozum. Aj v prípade KDH sa mi zdá, že osobné animozity niektorých predstaviteľov hnutia voči politickej ľavici boli silnejšie ako pragmatizmus, zmysel pre realitu a dobrá vôľa prispieť svojim dielom k zodpovednému i stabilnému spravovaniu štátu. Žiaľ, Figeľ nie je Kohl. Možno aj preto sa v ostatných rokoch u nás kresťanskí demokrati rozhodujú ako sa rozhodujú.

Vládnuca strana Smer sa programovo hlási k vízií sociálneho štátu. Z istých príčin politická pravica vo svojej rétorike ho zamieňa za termín socialistický štát. Pritom ide o dva nezlučiteľné pojmy. Ako keby nechceli vedieť, že v európskom kontexte vízia sociálneho štátu nie je dielom socialistov alebo komunistov, ale najmä európskych kresťanských demokratov a politikov. Podstatou sociálnej politiky a teda aj sociálneho štátu je úsilie o zlepšenie životných podmienok občanov, udržanie sociálnej suverenity a sociálneho zabezpečenia podľa politických a ekonomických možností štátu. Pritom základné princípy sociálnej politiky sú totožné so sociálnymi princípmi Katolíckej sociálnej náuky Cirkvi. Sú to: princípy sociálnej spravodlivosti, solidarity, subsidiarity a participácie. Otázkou je, prečo sa v praktickej politike kresťanskí demokrati razantnejšie nezasadzujú za budovanie sociálneho štátu v intenciách Katolíckeho sociálneho učenia? Na sociálnych princípoch by mohli obe politické spektra budovať lepší život ľudí. Pritom by to neznamenalo, že na všetko by mali spoločný názor. Hoci napríklad európske témy ich dnes navzájom spájajú. Všetky parlamentné strany okrem SAS majú v zahraničnej politike vzácný konsenzus.

Ľudia nemajú žiadne dobro z toho, keď tí, ktorí môžu v toľkých oblastiach spolupracovať pre ich dobro, túto voľčmi ponúknutú šancu premárnia. Väčšina občanov našej vlasti je chudobná a žije z ruky do úst. Mnohí nemajú kde bývať a viac ako 400-tisíc ľudí nemá prácu. Toto a mnohé ďalšie problémy musia zaujímať v politike všetkých zodpovedných či politicky napravo alebo naľavo. KDH je momentálne druhým najsilnejším politickým subjektom a je veľká škoda, že svoj voličský potenciál odsunulo do opozície. Na záver sa mi natíska iba jedna otázka: Pre dobro koho? Osobne si myslím, že nie pre dobro samotných kresťanských demokratov a tobôž nie pre dobro obyvateľov Slovenska. Tak potom koho?

ŠTEFAN KOVÁČ,
katolícky kňaz

Bytčianska spomienka na prvého slovenského prezidenta

V Bytči sa 17. marca 2012 uskutočnila spomienka na prvého slovenského prezidenta Dr. J. Tisu, miestneho rodáka. Na jeho rodnom dome je pamätná tabuľa, osvetlená aj večer. Dvaja mestskí poslanci pred časom iniciovali jej odstránenie, ale ich návrh, nashťastie, získal mizivú podporu.

*V úzkom dvore menšieho domčeka z konca minulého storočia sa zišla asi štyridsaťčlenná spoločnosť, aby si vypočula prednášku k právnemu stavu rodiny. Prednáška monitorovala snahu o relativizáciu tradičných hodnôt. Druhá prednáška sa týkala slovenského štátneho znaku v genéze jeho vzniku až k dobám veľkomo-
ravským, hlavne cyrilo-metodskej misii na Slovensku. Prednáška bola výzvou aj tichou výčitkou dnešným časom.*

Súčasťou spomienky bol aj malý sprievod mestom s dvojmetrovým dreveným dvojkrížom, ktorý posvätil prítomný kňaz. V dvorci pred dvojkrížom stál stôl s bustou prezidenta, ktorý mal cez plecia preložený stôl. V relikviári boli na stole jeho ostatky.

Súčasťou sprievodu bola aj návšteva cintorína, kde ležia rodičia prvého prezidenta.

Nadobudol som dojem, že sa stretli dve doby - tá dávna veľkomoravská, keď politická reprezentácia ustúpila z princípov zá-

sad cyrilo-metodskej misie a boli vyhnani žiaci sv. Cyrila a sv. Metoda, a doba súčasná, ktorá akoby rezignovala na výzvy Jána Pavla II o poslaní Slovenska. Prípadlo mi to ako konflikt obsahu a formy. Osobnosti sfomulujú obsah a národná politická reprezentácia premrhá národno-štátnu formu, tým obsahom ju nenaplní.

Neprijemne na mňa pôsobila policajná asistancia, ale policajti stáli iba obďaleč. Naša malá spoločnosť zasa pripomínala pasáže z Evanjelia o pozvaných, ktorí na svadobnú hostinu neprišli. Zvláštne na mňa pôsobili mladí ľudia, obetavo organizujúci pamiatku, ale nevedno prečo vzdávajúci pozornosť svojou záľubou v čiernej farbe. Plánujú zmenu a dúfame, že tak aj učinia. Ani historická osobnosť v dejinách to nemá ľahké. Nemá už svoj hlas, aby sa bránila proti jednostrannému zatracovaniu. A hlasy, ktoré počuť, sú iba ak zrnom, ktoré hľadá vhodnú pôdu.

Zúčastnili sme sa spomienky za miestny odbor MS v Košiciach. Môžeme oceniť úsilie predsedu Matice slovenskej M. Tkáča, aby 14. marec 1939 bol pamätným dňom. Veď tento dátum je nezastupiteľný medzník v dejinách slovenského národa.

STANISLAV HVOZDÍK

Nadarmo budete stavať kostoly, dávať duchovné cvičenia, zakladať školy, všetka vaša práca a vaše úsilie vyjdú navnivoč, ak nebudete schopní vládnuť zbraňou spôsobilou na útok aj na obranu - vernou a rýdzou katolíckou tlačou... Priniesol by som akúkoľvek obeť, svoj prsteň, pektorál i reverendu by som vložil do zálohy, len aby som mohol podporiť katolícky časopis.

SV. PIUS X.

Usmerňovanie chaosu

(Pokračovanie z 1. strany)

Som si istý, že nie ja som konšpirológ, ale konšpiranti sú tí, ktorí takéto kádre prijímajú do kancelárií OSN, na ministerstvá a do bruselských úradov. Konšpiranti sú tí, ktorí vyzdvihujú politikov podkopávajúcich základy európskej civilizácie, spoločnej veriacim i neveriacim, katolíkom aj nekatolíkom. Konšpiranti sú tí, ktorí sa rozhodli spáchať atentát na človečenstvo utópiou globálneho štátu a Nového svetového poriadku. V mene mieru a tolerancie totiž pripravujú vojnu a nenávisť. V mene akéhosi svetového pokoja útočia na zjavené pravdy a vytvárajú synkretické náboženské nauky. V mene prenasledovaných menšín z minulosti umožňujú týmto menšinám beztretnie nieže šíriť, ale uplatňovať ideológiu nie nepodobnú na ideológiu komunizmu a nacizmu.

Na pozadí systematického oslabovania kresťanstva tlakom zvonka, ale - žiaľ! - už aj zvnútra prebieha iný, opäť vonkoncom nie prirodzený proces - usmerňovaná islamizácia Európy, pričom zároveň dochádza k nastoľovaniu islamistických režimov na severe Afriky a na Blízkom a Strednom východe.

Už aj slepému musí byť jasné, že ide o vytváranie vhodnej údernej päste, ktorá má chytiť pod krk na jednej strane Európu, na druhej Rusko a Čínu.

Ale vráťme sa domov. Ohliadnime sa, ako sme využili dvadsať rokov deklarovanej slobody. Už na prvý pohľad zistíme, že nešlo o obnovu spoločnosti k tradičným hodnotám, ale o implementáciu surogátov liberálnej tuposti, ktorá vládne svetu zatiaľ úplne arogantne, voľne a beztretnie. A na tomto procese sa podieľajú obe frakcie jedného politického tela - pravica aj ľavica, ba pravica, dokonca aj tá tzv. konzervatívna, paradoxne niekedy viac. Pravica už na to doplatila a tak skoro sa zrejme nespamätá, ak ju k životu nevzkriesi tzv. ľavica, ktorá má síce šancu všeličo opraviť, ale aj pokračovať v procese globálneho klamstva a nastoľovania tyranie.

Vo Veľkej Británii sa už nespomáha do práce nosiť ani retiazka s krížikom na krku. Keď som práve dnes uvidel fotografiu Kate Middletonovej, manželky princa Williama, ako jej z dekoltu pekne svieti decentný krížik, napadla mi sarkastická poznámka, či je tá snímka súkromná alebo pracovná.

V každom prípade vďaka, Kate!

TEODOR KRÍŽKA

(Pokračovanie z 1. strany)

Predtým sprevádzala Ježiša na jeho cestách krajom, počúvala jeho slovám a posluhovala mu. Teraz, najprvšia, ešte za tmy sa vybrala k hrobu. Našla ho prázdny a zvestuje všetko hneď apoštolom. Zažije však dačo oveľa veľkolepejšieho. Po tejto rozprave evanjelista Ján opisuje ako sa Mária z Magdaly opäť vracia k hrobu a tam, tiež prvá zo všetkých postretáva zmŕtvychvstalého Pána v podobe záhradníka. Prečo ju Ježiš takto vyznačuje? Nie je to pre jej vernosť? Hej, sme oprávnení tvrdiť: Jej stretnutie so Zmŕtvychvstalým je odmenou za jej vernosť.

Som presvedčený: Stretnutie s Ježišom, zmŕtvychvstalým, je vždy v dajakom zmysle odmenou za vernosť. V Zmŕtvychvstalého uverí len ten, kto už predtým šiel svojím životom spolu s ním. Kto počúval a porozumel jeho slovám a náukam. Kto verne vytrval pri ňom aj v náporoch zla.

Nový život

Kto mal silu priznať sa k nemu proti celému svetu. Kto sa nebál stáť pri jeho kríži ... Tomu sa stal Ježiš už blízkym a dôverným; jeho duchovnému zraku sa stane prístupným, prijateľným aj tajomstvo jeho zmŕtvychvstania.

Viem, že prieskumy verejnej mienky v týchto krajoch by nám chceli nahovoriť, že „dobrá“ tretina veriacich, ktorí pravidelne navštevujú bohoslužby, neuznáva Ježišovo zmŕtvychvstanie. Ak je tomu tak, bolo by sa treba spýtať: Spoznali títo veriaci vskutku Ježiša, jeho osobu, jeho poslanstvo? Kráčali v ich živote spolu s ním? Osvedčili sa vo vernosti voči nemu? Ostali pri ňom aj pod krížom? Veď viera v Ježišovo zmŕtvychvstanie, stretnutie s ním stojí na konci dlhej cesty. Dnes ešte tvrdej, únavnejšej než vtedy. Podobne začína aj dnes za tmy - v tme našich pred-

stáv, v tme nášho každodenného myslenia, pripútaného k zemi. Šťastní tí, čo na nej vytrvajú! Očakáva ich radosná istota a ráno plné svetla.

Zaostrime zrak ešte aj na druhého svedka, ktorý sa tiež vybral k Ježišovmu hrobu: apoštola Jána. Spolu s Petrom beží k hrobu. Nachádza ho prázdny ..., vidí a verí: ten učeník „videl a uveril“, napísal vo svojom Evanjelii sám o sebe (por. Jn 20, 9). Čo videl apoštol Ján? Videl prázdny hrob. Predtým však videl viac - viac ako ostatní apoštoli.

Jediný z nich sledoval Ježiša na jeho krížovej ceste na Kalváriu a stál pri kríži. Videl ako Pán po výkrikoch bolesti a samoty dokonca. Umrel a nič sa nestalo. Nižaká mocná ruka nezasiahla a nezachránila ho. Nebolo počuť z neba hlas: „Toto je môj

milovaný syn“. Iba hlboké mlčanie a tma zahľihli krajom. Ján to videl, ale nezmiatlo ho to, ani ním neotriaslo až do hĺbky duše ako ostatných apoštolov. Teraz vidí prázdny hrob ... a verí! Verí už prv, než spolu s ostatnými apoštolmi stretne Zmŕtvychvstalého. Radi by sme zvedeli: Ako Ján prežíval a videl veľkonočnú udalosť? Akými očami hľadel na to čo sa dialo? Evanjelium o ňom píše, že: „k hrobu bežal rýchlejšie ako Peter“ (por. Jn 20, 4). Samozrejme, veď bol mladší. Cirkevný učiteľ, svätý Augustín, nachádza aj iný dôvod. Hovorí o ňom: „Bežal rýchlejšie, lebo viac miloval.“ Môžeme oprávnene vyvodit: Ján videl, hľadel očami lásky, a preto uveril. Jeho viera v Zmŕtvychvstalého, so všetkým, čo darovala jeho duši, sa javí ako odmena za jeho lásku. O láske sa bežne hovorí, že je slepá. Tu by sme skôr povedali: Láska, a iba láska otvára oči viery, umožňuje správny pohľad. Ježiša, toho živého, vzkrieseného a osláveného, spozná iba ten, kto mu už daroval svoju lásku. Čo je láska, tá pravá, skutočná? Vieme, život sám nás to učí. Láska je čosi viac ako vášeň, ako cit. Je najpodstatnejšia i najmocnejšia sila a stred duše.

Preto ju ťažko pochopiť rozumom a vyjadriť slovami. V konečnom dôsledku je tajomstvom, ako je tajomstvom ľudský duch. Ján, učeník, ktorého Ježiš miloval, daroval sám svoju lásku tomu, ktorý ho miloval. Preto mu pred prázdny hrobom nebolo ťažko pochopiť, čo sa udialo a uveril. Každému z nás bude ľahšie objaviť, postretnúť Zmŕtvychvstalého, ak nás s ním spája láska. Pánovo zmŕtvychvstanie je úplne novým začiatkom, a to priam logicky, nevyhnutne. Ježiš vstal z mŕtvych - všetko sa mení - všetko je ináč. Aj nám treba ináč hľadiť na život, ináč myslieť, ináč žiť. Kiež by sme sa pri Veľkonočných sviatkoch všetci dostali k zážitku Zmŕtvychvstalého, žeby on v nás spôsobil nový začiatok, nové myslenie, nový život.

Mons. RUDOLF MASLÁK

Kresba: Andrej Mišanek

JÁN MOTULKO

Čas goríl

*Pane Bože, tušil si vôbec, čo si stvoril
za rajského spevu,
keď na svet priviedol si Adama a Evu?*

*Tušil si vtedy, že nastane čas goríl
v čase ľudskom?*

*Pane Bože, už je z toho úzko,
už je to tu, už sa rozpína,
úzko je dňom, úzko hodinám,
spínajú ruky každý šas
a napoludnie a o polnoci,
keď odbijajú bludný pas,
v panike chytajú sa za hlavu:
To je hodina! To je deň!*

*Pane Bože, chcel si to, aby nám
vládol goríl tiež?
Po tebe prevzal žezlo
a mŕtvychbranie sa rozliezlo
po rovnobežkách Zeme?*

*Čas goríl, čas premien
na nečloveka?*

*Čas goríl po rovnobežkách Zeme steká
a hasí magmu v srdciach ľudských.*

*Hodiny bijú na čas úzky
a zalamujú rukami
a chytajú sa za hlavu:*

*To je čas! To sú dni premien,
čas goríl a ich semien...*

*Ďalekodávno je od rovných trás.
Ďalekodávno je od rajských čias,
ďalekodávno od tých viet,
že staň sa a buď dobrý, svet,
že staň sa svetlo a nezhasni,
že žite tu a buďte šťastní,
že plyňte dni a hodiny,
a ostaňte vždy nevinní.*

*Ďalekodávno je od rajských čias.
Teraz čas goríl tiká v nás,
spína ruky,
aj on sa chytá za hlavu:
To je hodina! To je deň!
Čas beznádejne chorý
- čas neľudí
- čas ľudských goríl...*

Báseň napísaná v auguste 1997 a knižne publikovaná v zbierke básní Strmé schody, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2000

Najprv som si povedal: Nie je to moja vec. Ale po neuveriteľnom vývoji ohľadne zvláštnej kauzy pod názvom Gorila musím spomenúť isté veci, o ktorých som si myslel, že už u mňa navždy zapadnú prachom. Najprv načrtime trochu do minulosti. Kdeko si myslel, že obávaná ŠtB sa v studenom Novembri 1989 roztopila ako kocka ľadu v pohári s džúsom, alebo zmizla v akomsi čudnom bermudskom trojuholníku dejín, za štrngania kľúčov a úsmevov nových čias. Sľúbili sme si predsa lásku, všakže. Avšak aj malý chlapec vie, že tajné služby majú svoj nadčasový život, že menia svoju tvár, ale že ten potenciál informácií a stratégie ide proste ďalej. Že majú svoje zahraničné spolupráce a v konečnom dôsledku pracujú v iných formách pre ďalšie vlády alebo proti nim, ako stále použiteľné „firmy.“ Takmer som sa zasmial, keď minister vnútra SR Daniel Lipšic nedávno na akomsi brífingu alebo debate hovoril, ako mu etablovaný „Slovák“, kanadský novinár Tom Nicholson doniesol do istej reštaurácie spis Gorila, ale napokon si ho odniesol.

Presne to isté som zažil ja práve pred 20-timi rokmi, keď som bol šéfredaktorom Slovenského denníka a naša najväčšia práca pred voľbami 1992 bola - všetkými dostupnými prostriedkami zhromaždiť informácie o Vladimírovi Mečiarovi, ktorý vtedy prežíval azda vrchol svojej popularity. Pracovalo sa na špeciálnej správe (Branno-bezpečnostný výbor NR SR pod vedením poslanca a bývalého politického väzňa Františka Javorského - neskôr zahynul pri autonehode). Vtedajšia FBIS tiež zbierala informácie. Vedeli sme dokonca aj to, prečo má V. Mečiar pod okom jazvičku... Blížili sa voľby a Branno-bezpečnostná správa sa dotvárala do svojej konečnej podoby.

Vtedy som sa stretol s pracovníkom FBIS v bistre Kazačok na Šafárikovom námestí a nasledovala scéna, akú spomína aj Daniel Lipšic v súvislosti s Gorilou. Pracovník FBIS mi doniesol v kufriku Správu o Vladimírovi Mečiarovi s tým, že v najbližších dňoch ju uverejní Slovenský denník. Avšak napokon pracovník FBIS zaváhal a s konštatovaním, že to je predčasné, odišiel aj so správou v kufriku. Na moje varovanie, že táto správa unikne niekam inam, nereagoval.

O niekoľko dní milá správa o Vladimírovi Mečiarovi skutočne vyšla. Avšak v českom denníku Mladá fronta dnes. Podpísaný pod správou bol - Štefan Hríb.

Ako sa dostal Štefan Hríb ku tej správe, to by vedel povedať on sám. Možno ju tiež našiel niekde v poštovej schránke, alebo v koši na odpadky... Výsledok tohto kroku bol však ten, že Vladimír Mečiar využil túto skutočnosť a prehlásil Správu Branno-bezpečnostného výboru ako český útok proti jeho osobe. Nuž - a bolo vymaľované. Úporná práca niekoľkých mesiacov sa vyparila.

Štefan Hríb bol v tom čase radovým redaktorom Slobodnej Eu-

rópy (do ktorej sa už nahnulo množstvo našich novinárov - zrejme to bol dobrý odrazový kariérny mostík) a správa o Mečiarovi z neho urobila zaujímavú postavu. To mi tiež robí akúsi paralelu so záhadným kanadským novinárom Tomom Nicholsonom, ktorý sa - podobne ako Štefan Hríb v roku 1992 ku Branno-bezpečnostnej správe o V. Mečiarovi - záhadne dostal ku spisu Gorila a táto skutočnosť ho „vystrelila“ do centra záujmu - a nebudaj ako hrdinu súčasnej situácie. Tu si môžeme

ANTON SELECKÝ

Kozliatočká, otvárajte...

jasne uviesť spojitost' - istí novinári ako spoluhráči spravodajských služieb. A nie sú jediní. Prečo asi?

Keď sa vrátim ešte k spomínaným voľbám v roku 1992: Vladimír Mečiar zažaloval Slovenský denník, ktorý do neho „bil“ zo všetkých kalibrov (vtedy bol SD straníckymi novinami KDĽ). Skončilo sa to súdnym pojednávaním. Konalo sa v Justičnom paláci, prerušili ho, odložili a celý spor zahrali do autu. Hovorím o vlastných skúsenostiach.

Napätie v Slovenskom Denníku bolo také veľké, že som začal do práce chodiť vo vojenskej bundo-košeli. Nikdy nezabudnem napri-

klad na scénu, keď po mojej kancelárii pobežoval s vytasenou pištoľou rozčúlený Leonard Čimo (lieťal v afére „Tisova vila“ - kto si pamätá vtedy z tejto vily v Trenčíne zmizlo množstvo zväzkov ŠtB). Čimo vtedy musel emigrovať do Švajčiarska. A to nebol jediným členom tajných služieb, ktoré si v Slovenskom denníku podávali kľučky. To ale nebolo všetko. Do práce Slovenského denníka sa začala pliesť istá tajná západná rozviedka. Na centrále KDĽ bola vtedy činná aj verejne známa ame-

rická poradkyňa Nina Jurewicz.

Táto „istá západná rozviedka“ vypracovala aj istý psychologický krok - plagát, ktorý mal pomôcť v predvolebnej kampani proti Vladimírovi Mečiarovi. Plagát bol taký hrozny, že som ho odmietol uverejniť a keď ho publikovali inde - napokon významným spôsobom znížil predvolebné preferencie KDĽ... Keďže som ma napokon aj tak obvinili z prehraných volieb, rezignoval som na post šéfredaktora Slovenského denníka. Keď si spomínam na vtedajšie udalosti a situáciu, vzniká mi zaujímavá paralela s „kauzou Gorila“, hoci v inom „garde“. Opäť idú voľby. Opäť treba niečo vytiahnuť, na čo

občania - voliči zareagujú. To, že tu je korupcia vyše 20 rokov, a nikto ju neriešil - nie je zaujímavé. Dokonca tá korupcia a príprava „rozhnevaných más“ sa zdá byť úplne účelová. Zaujímavé je to, že zase istá tajná služba (povedzme SIS - ale možno aj úplne iný „servis“) účelovo ponahráva veci, ktoré zrejme predtým nenahrávali (neboli objednané?) resp. vytiahnu takúto časovanú bombu, aby vykonali v slovenskej spoločnosti istý zámer. Skrátka, treba tu niečo dosiahnuť. Podľa môjho názoru ide o snahu úplne potopiť SDKÚ, (zrejme SDKÚ dohrala svoju rolu resp. zlyhala) a dokonca aj strana 99% má veľmi čudné zázemie a úlohu, podľa mojich informácií sú nasadení proti strane SMER - SD. A naša milá Gorila je tu akýmsi katalyzátorom situácie. Proste na Slovensku sa niečo chystá. A náš milý volič, ktorý o ničom netuší - má tomu dať legitimitu!

Štefan Hríb by bol dnes asi v tomto ťažko použiteľná osoba, tak tu máme ďalšiu záračnú postavu - Toma Nicholsona. Predpokladám však, že Nicholson je iba vrchol ľadovca. A že Kauza Gorila má oveľa dlhšiu prípravnú fázu, a dokonca prepojenia, o ktorých sa chudákovi slovenskému voličovi ani nesníva. Nebudem už nikoho menovať - pridete si na to aj sami. Vývoj tomu dáva celkom za pravdu. Ak si pospájame všetky tie „farebné revolúcie“ a kontinentálne „jari“, spomínajúc si aj na slávny November, vyskakuje tu akási známa schéma.

Nuž teda - po prvé: Nebuďme naivní a nemyslíme si, že slovenské vlády resp. slovenské orgány

sú nezávislé inštitúcie.

Po druhé: Ak si všimneme čudné správanie členov vlád SR, poslancov NR SR, aj členov politických strán, vychádza z nich to, že im vôbec nejde o blaho tejto republiky resp. národa. Prečo? Je jasné, že aj keby chceli, nemôžu. A v tom je zákernosť pôsobenia tajných služieb, ktoré zariadia, čo chcú zariadiť, vedia všetko, čo chcú vedieť. A používajú to.

Po tretie: Kto tu má svoje páky, a prečo? Čo sleduje? Práve to treba odhaliť.

Ako bývalý disident sa na chvíľu vrátim aj do čias komunizmu. Dnes mi je nad slnko jasné, že celý dominový efekt pádu východného bloku bol riadený, a pripravoval sa ďaleko dopredu. Len boli ľudia, ktorí boli informovaní, potom tí menej informovaní, a ďalej tí neinformovaní vôbec. To sa ukázalo v ďalšom slede udalostí.

Rýchlokvasení revolucionári dobre vedeli, ako postupovať resp. mali svoje inštrukcie - „opili rožkom“ námestia, ktoré si fandili, že získali slobodu. Bolo mi smutno z toho, keď som nedávno počúval Jana Budaja, ktorý pri proteste proti Gorile vyšiel s „budajkou“ na hlavu na námestie SNP a povedal, že je rád, že opäť ide o očistu spoločnosti. Milý Jano Budaj, veď ty sám si spolu s ostatnými „revolucionármi“ pripravil pôdu na to, čo tu dnes máme. Ďalej je mi smutno, keď vidím tie debaty ľudí, ktorí zase naskočili na klamstvo, je mi ľúto tých ľudí, ktorí zase s čistým rozhorčením bežia do ulíc a robia fasádu tajným službám, je mi smutno z toho, ako zasa chce niekto manipulovať voličov, ktorí si myslia, že majú v rukách svoj osud.

Priatelia, zobuďte sa. To čo sa deje, to sú dávno vypracované metódy riadenia spoločností a dokonca dejín. Poznáte rozprávku o vlkovi a kozliatkach? Kedy ten vlk mal úspech? Nuž vtedy, keď sa zahrál na mamku kozu predsa... Hovorí sa, že diabol je otec lži. A táto rozprávka to dokumentuje aj pre malé deti. Napokon spomeniem „klasika...“ Je ním Felix Edmuntovič Dzeržinskij, zakladateľ obávej sovietskej tajnej služby ČEKA (z ktorej sa vyvinula neskoršia GPU, NKVD a napokon KGB), ktorého súčasníci prezývali krvavý Felix, a ktorého obraz visel aj v kanceláriách bývalej československej štátnej bezpečnosti. Okridlené motto činnosti tohto kata bolo: „Chladná hlava, čisté ruky, horúce srdce.“ Ako vieme, s týmito ctenými vlastnosťami odprevadili ruské tajné služby na večnosť milióny nevinných životov. Preto, milí priatelia, ak niekto vás chce „oslobodiť“, kto horlí za „nápravu“ (napokon už sme tu mali akciu „čisté ruky“), ak sa niekto vyhrnie do ulíc, aby pomenoval to, čo dávno viete, a ak sa zase chce niekto pasovať za vášho záchrancu, vtedy buďte najpozornejší, ako len viete. Pretože počúvate len prekutý hlas vlka, (alebo hlas gorily - ako chcete) ktorý ňôti: „Kozliatočká - otvárajte....“

Tém, ktoré sú pre dnešnú demokratickú spoločnosť „neko-rektné“, neustále pribúda. Homosexualita, smilstvo, satan a peklo. Patria k nim aj Božie tresty. A to platí nielen v nevereckom prostredí, ale aj v samotnej neomodernizmom kontaminovanej Cirkvi. Božie tresty sú skrátka tabu. Po tragédii v nemeckom Duisburgu, kde dav na technopárty ušľapal niekoľko ľudí, sa nemeckí biskupi predbiehali v uistení, že určite nešlo o Boží trest - je preda absurdné, aby milosrdný Boh „trestal“ nevinné prejavy mladíckych radovánok. Len rakúsky svätici biskup Msgr. Andreas Laun zo Salzburgu mal odvahu povedať, že duišburské udalosti mohli byť Boží trest. Pretože nešlo o žiadnu „nevinnú“ radosť. Veď to, čo sa deje na technopárty po celom svete, je všeobecne známe: alkohol, drogy, hetero- i homosexuálne orgie a to všetko za revu monotónnej klaksónovej muziky.

Médiá sa do biskupa Launa okamžite pustili ako do „bezcitného cynika“, ktorý vraj nemá dostatočnú úctu k obetiam tragédie. Svoje si presadili aj zástancovia „progressívnych“ prúdov vo vnútri Katolíckej cirkvi. Scenár bol skoro navlas taký istý ako u Msgr. Gerharda Wagnera, farára vo Windischgarstene v lineckej diecéze začiatkom minulého roka. Aj on sa stal „mediálnym vyvrheľom“, pretože pripustil, že hurikán Kathrine, ktorý spustošil americké New Orleans, mohol byť Boží trest za tamojšie obrovské potratové kliniky a pochoď homosexuálov, najmasovejši v Spojených štátoch. Kvôli tomuto prehláseniu sa nesmel stať lineckým sväticím biskupom aj napriek tomu, že ho pôvodne menoval pápež. Napokon kapituloval aj Rím.

Boh netrestá, tak znie dogma súčasného liberalizmu, mimocirkevného, aj vnútcirkevného. Boh sa iba zhovievavo a nečinne prizera, ako sa

Božie tresty? Dnes cenzurované!

mládež baví na techno párty a ako sa na celom svete legalizujú potraty, eutanázie a homosexuálne partnerstvá (veď možno práve toto je onen „pokrok“ smerom k bodu omega, ktorým je podľa Teilharda de Chardina kozmický Kristus). Katolícky katechizmus však učí pravý opak: Boh dobré odmeňuje a zlé trestá. Nie až na večnosti, ale častokrát už tu na zemi. Sväté písmo nám na to poskytuje dostatok dôkazov a pre katolíka, ak chce

byť katolíkom naozaj, je záväzná veriť mu. Sodomu a Gomoru zničil Boh ohňom a sírou pre hriechy smilstva, zvlášť homosexuálneho; Egypt sužoval desiatimi ranami, pretože odmietal darovať slobodu vyvolenému národu a dokonca vraždil jeho novonarodených synov. Nabuchodonosora nechal zničiť Jeruzalem, pretože Židia sa poskvŕňovali modloslužbou pohanským bohom a napokon - presne podľa Kristovej predpovede - dopustil zničenie

Jeruzalemu Rimanmi, keď židovskí predstavitelia odmietali prijať Ježiša ako Mesiáša a Syna Božieho. Žeby teda Boh v modernej dobe trestať prestal? Zmieril sa napokon s tými istými hriechmi, ktoré predtým tak prísne odplácal a ktoré dnes narástli do gigantických rozmerov?

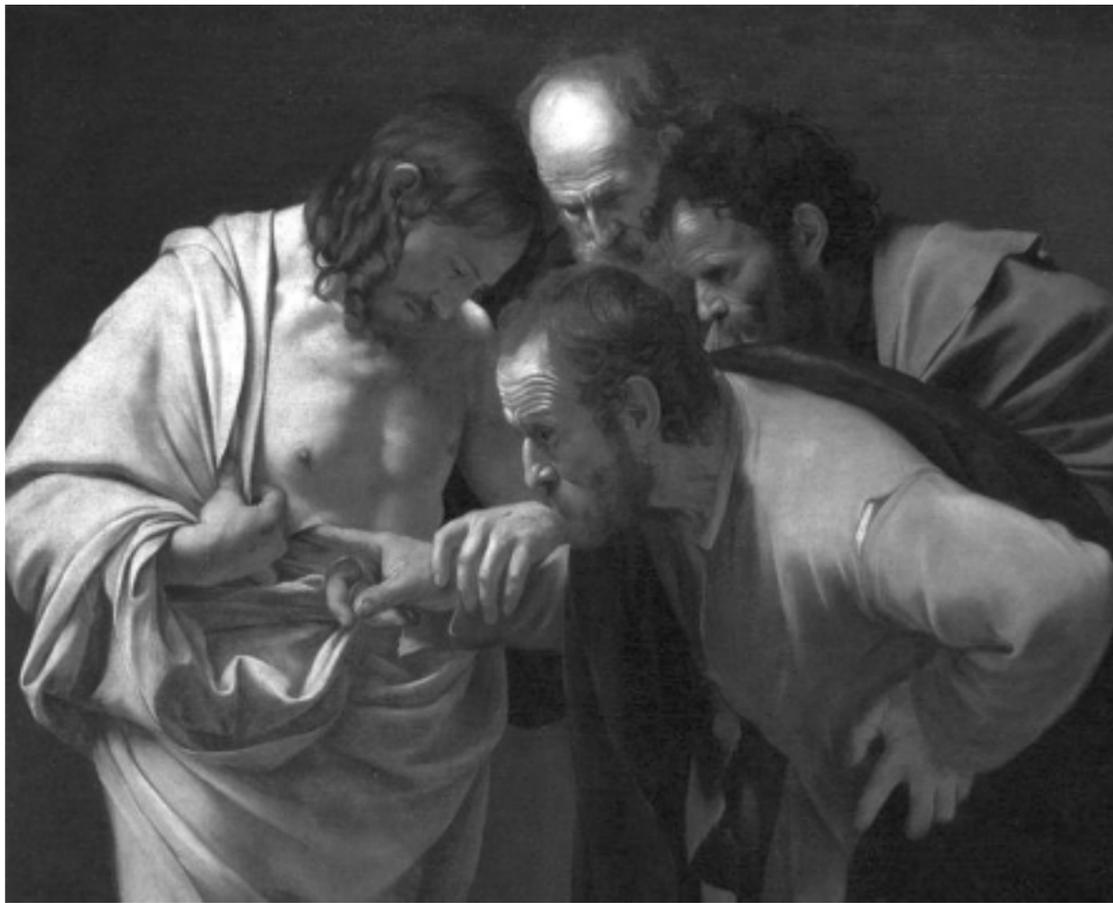
Samozrejme, nedokážem s istotou povedať, že tragédia v Duisburgu bola Boží trest, vylúčiť to však taktiež nemôžem - a naopak, s ohľadom na

Sväté Písmo to musím dokonca pokladať za vysoko pravdepodobné. To isté sa týka aj povodní u nás a na celom svete, ako aj ďalších katastrof. Vo svojom veku si spomínam už na všeličo, ale v mojom detstve, ba ani v mladosti, sa pohromy v takom rozsahu, v akom ich poznáme dnes, jednoducho nevyskytovali. Akoby ich priamoúmerne pribúdalo s nárastom bezbožnosti a s rúhaním sa voči Ježišovi Kristovi. Akoby rástli zároveň s nárastom homosexuálneho smilstva, pornografie, vrážd nenarodených detí a starých ľudí. Napokon to potvrdzuje aj Panna Mária vo Fatime, aj v ďalších zjaveniach. Boh však vo svojej veľkej láske odhaľuje aj svoje tresty ako priamy a prirodzený dôsledok hriechu. Epidémia AIDS by už dávno zmizla (a ani by nevznikla), keby ľudia rešpektovali šieste a deviate prikázanie.

Lenže človek súčasnosti to všetko ignoruje. Keď Jonáš v Ninive upozornil na hroziaci Boží trest zničenia mesta ako následok hriechov jeho obyvateľov, ľudia sa obrátili a konali pokánie. Keby takto Jonáš vystupoval dnes, médiá by ho skôr označili za „cynika“ (prípadne by ho postihlo aj niečo horšie) - a pripojili by sa k nim aj neomodernisticky zmysľajúci zástupcovia kléru. Božie tresty sú ale realitou, potvrdenou svätým Písmom, tradíciou aj prostou ľudskou skúsenosťou tých, ktorí doposiaľ neprepadli hriechu natoľko, že stratili zmysel pre realitu. Božie tresty nechcú človeka zničiť. Ani zatrátiť. Chcú mu pomôcť k obráteniu, lebo najväčším nešťastím človeka nie je postihnutie živelnou katastrofou, či dokonca smrťou v ohni alebo vode, ale strata večného života s Bohom - a to je peklo. Čím skôr to ľudstvo pochopí (cirkevných liberálov nevnímajúc), tým lepšie preňho.

RADOMÍR MALÝ

Preložila Katarína Džunková

Caravaggio: Neveriaci Tomáš, 1601-1602

Európa

*Bývala cnostná, velebnica Božia,
dnes sa však rúha, kam sa obrátim
a vystavuje hanbu na nárožiach,
neverná krížu
smilní s rohatým.*

*Dušu má hluchú a päť takú tvrdú,
že drví všetko, na čom záleží,
netušiac, že sa k poslednému súdu
ručičky hodín chýlia na veži.*

*Oslepol človek. Sám sa vyhnal z raja.
Pred bránou kázal stáť nie anjelom,
no pýche s mečom, tak tým mečom krája
pozvanie k spáse čierne na bielom.*

*O čom je život? Iba o prekliatí?
O zmysel treba zápasíť, tak pros.
Treba sa pohnúť, čas sa veru kráti.
No skôr sa pohne, zdá sa, zemská os.*

*Krvavo plačú sväté tváre z ikon,
umývajú si zašlú podobu.*

*A Európa,
unášaná býkom,
rúti sa... Kam?
No, najskôr do hrobu.*

TEODOR KRIŽKA

Z pašíí

Kontemplácia

*Až keď sa duša stíši, zastená
od úbohosti, že až tak ju kŕmi
živý hriech mŕtvym chlebom z kameňa,
až sa z jej chrámu stanú iba rupy.*

*Až keď sa stíši, za zvadou a zradou
uzrie stĺp svojho tela objatý
nie viničom, no kľbkom hadov,
popravnou slučkou miesto kravaty.*

*Preto už mlčte, ústa! Duša, plač!
Kolenáčky sa v samom sebe stúpa
na horu menom: Kto si? Čo si zač?
Na vrchol toho morového stĺpa.*

*Aj ty sa utíš, srdce! Ani dych,
ani tep nesmie prekrikovať drámu,
keď puká ľad a veľké bloky krých
na hladine sa zrážajú a lámu.*

*Až keď si spustiš hlavu do dlaní,
počuješ, či sa ozaj k tebe bližia
nehmotné pery a v ich mlčaní
na celý vesmír spásny výkrik kríža.*

Kajúcnik

*Keď sa mi ukryje tvoj obličaj
a rozpadne sa na prach zmysel vecí,
aspoň mi barlu z liesky požičaj,
to volanie, môj dobrý Pane, kde si.*

*Zakrvavený ako od črepín
chcem prosíť, prosíť z vnútra svojho temna,
že radšej si aj oči oslepím,
len oslepenie ducha nemaj pre mňa.*

*Skúmal som hriech a ostrím jeho hrán
porezal som si ruky, tvár i ústa.
No aj z tých rán, z rán celých dokorán
chcem volať po dotyku tvojho prsta.*

*Vlož si dľaň do mňa, do rán prázdnoty
a duši, ktorá uteká a bočí,
na slová, na obrazy, na noty
pre zmilovanie umy hriešne oči.*

*Lepšie mi bude, ak mi zboríš dom,
ak svojím krížom zaťažíš mi plece,
lebo ak vzopriem plecica pod krížom,
nie ja kríž, ale kríž mňa*

podoprie a nesie.

marec 2012

ÚVOD

„Kristus trpel za vás a zanechal vám príklad, aby ste kráčali v jeho šľapajach“ (1 Pt 2, 21)

Bratia a sestry v Kristu! V tento večer sa stretáme uprostred sugestívneho prostredia rímskeho Kolosea, zhromaždení Božím slovom, ktoré práve odznelo, aby sme spolu so Svätým Otcem Benediktom XVI. kráčali Ježišovou krížovou cestou.

Upriamime svoj vnútorný zrak na Krista a prosíme ho s vrúcnyim srdcom: „Prosím ťa, Pane, povedz mojej duši: ja som tvoja spása! Povedz to tak, aby som to počul!“

Jeho posilňujúci hlas nech sa spojí s naším krehkým ľudským „áno“ a Duch Svätý, ktorý je Božím prstom, nech vytvorí pevný základ, ktorý nás posilňuje a vedie na ceste životom.

Nasledovať, veriť, modliť sa: toto sú jednoduché no isté kroky, ktoré podpierajú našu putovanie krížovou cestou a postupne nám pomáhajú preniknúť do tej Cesty, ktorá je Pravdou a Životom.

ÚVODNÁ MODLITBA

Svätý Otec:

Pane Ježišu, pozývaš nás, aby sme ťa nasledovali aj v tejto najťažšej hodine. V tebe je každý z nás a my, hoci sme mnohí, sme jedno v tebe.

V tvojej hodine je zahrnutá aj hodina našich životných skúšok v ich najhroznejších a najťažších podobách; je to hodina utrpenia tvojej Cirkvi a celého ľudstva. Je to hodina temnôt, keď sa otriasajú základy zeme a človek, „odrobinka tvojho stvorenstva“ v nej stoná a trpí: keď sa rôzne pretvárinky a lži vysmieľujú pravde a lákadlá úspechu potláčajú posledné zbytky poctivého života; keď prázdno bez zmyslu a hodnôt znehodnocuje úsilie vychovávateľov a neporiadok v srdciach znetvoruje nevinnosť malých a biednych; keď človek stráca cestu čo vedie k Otcovi a v tebe už nespoznáva krásnu tvár vlastnej ľudskej prirodzenosti. V tejto hodine sa do nás vkráda pokušenie utiecť, pocit zdesenia a úzkosti a červotoč pochybností preniká myseľ a na dušu padá závoj temnoty.

A ty, Pane, ktorý čítaš v otvorenej knihe nášho krehkého srdca, sa aj nás v tento večer pýtaš, ako kedysi Dvanástich: „Chcete aj vy odísť?“

Nie, Pane, nemôžeme a nechceme odísť, lebo „len ty máš slová večného života“, ty sám si „slovom pravdy“ a tvoj kríž je „jedíny kľúčom, ktorý otvára tajomstvá pravdy a života“. „Budeme ťa nasledovať, kamkoľvek pôjdeš!“ Táto túžba naplní našu adoráciu, kým na horizonte večnej budúcnosti záblesk radosti zaodievajú „dnes“ našej životnej cesty.

1. ZASTAVENIE

PÁN JEŽIŠ JE ODSÚDENÝ NA SMRŤ

JEŽIŠ MLČÍ,

UCHOVÁVAJ V SEBE PRAVDU

Evanjelium podľa Jána

Jn 18,37-40

„Pilát mu povedal: „Tak predsa si kráľ?“ Ježiš odpovedal: „Sám hovoríš, že som kráľ. Ja som sa na to narodil a na to som prišiel na svet, aby som vydal svedectvo pravde. Každý, kto je z pravdy, počúva môj hlas.“ Pilát mu povedal: „Čo je pravda?“ Ako to povedal, znova vyšiel k Židom a vravel im: „Ja na ňom nenachádzam nijakú vinu. Je však u vás zvykom, že vám na Veľkú noc prepúšťam jedného väzňa. Chcete teda, aby som vám prepustil židovského kráľa?“ Oni znova kričali: „Toho nie, ale Barabáša!“ A Barabáš bol zbojník.“

Pilát nenachádza na Ježišovi žia-

den dôvod aby ho odsúdil, ako nenachádza v sebe silu vzoprieť sa proti samotnému odsúdeniu. Jeho vnútorný sluch zostáva hluchý na Ježišove slová a nechápe jeho svedectvo pravde.

„Počúvať pravdu znamená poslúchať ju a veriť v ňu“. Znamená to žiť slobodne pod jej vedením a otvoriť pre ňu vlastné srdce. Pilát nie je slobodný: je obmedzovaný z vonku, no pravda ktorú počul naďalej zaznieva v hĺbke jeho srdca ako ozvena, ktorá klope a znepokojuje. Tak vyšiel von, k Židom; „znova vyšiel“, zdôrazňuje text, akoby ním čosi hýbalo aby ušiel sám pred sebou. Hlas, ktorý dolieha zvonku prevládol nad hlasom Slova, ktorý je vnútri. Tu sa rozhoduje o odsúdení Ježiša, o odsúdení pravdy.

Pokorný Ježišu, aj my sa nechávame ovplyvňovať tým, čo je vonku okolo nás. Už nedokážeme počúvať jemný, náročný a oslobodzujúci hlas nášho svedomia, ktorý nás s láskou oslovuje a vyzýva: „Nevychádzaj von, vráť sa do svojho vnútra: pravda prebýva v tvojom vnútornom človeku“.

Príď, Duchu pravdy a pomôž nám stretnúť v „človekovi, skrytému na dne nášho srdca“ svätú tvár Syna, ktorý nás obnovuje na Božiu podobu! Stála Matka bolestivá, vedľa kríža ľútostivá, keď na ňom Syn milý pnel.

2. ZASTAVENIE

PÁN JEŽIŠ BERIE NA SVOJE PLECIA KRÍŽ

JEŽIŠ NESIE KRÍŽ,

JE OBŤAŽENÝ ŤARCHOU PRAVDY

Evanjelium podľa Jána

Jn 19,6-7. 16-17

„Len čo ho zazreli veľkňazi a ich sluhovia, kričali: „Ukrižuj! Ukrižuj ho!“ Pilát im povedal: „Vezmite si ho a ukrižujte. Ja na ňom nenachádzam vinu.“ Židia mu odpovedali: „My máme zákon a podľa zákona musí umrieť, lebo sa vydá za Božieho Syna.“ Tak im ho teda vydal, aby ho ukrižovali. A oni prevzali Ježiša. ... Sám si niesol kríž a vyšiel na miesto, ktoré sa volá Lebka, po hebrejsky Golgota.“

Pilát váha, hľadá zámienku aby mohol Ježiša prepustiť, no poddáva sa vôli, ktorá prevláda svojim krikom, ktorá sa odvoláva na zákon a šíri intrigy.

Znova sa opakujú dejiny raneného ľudského srdca: jeho hlúposť, neschopnosť povzniesť svoj pohľad aby sa nenechalo klamať ilúziami malého osobného prospechu a povzniesť sa do výšky, nesené slobodným letom dobroty a poctivosti. Ľudské srdce, to je celý mikrokozmos. V ňom sa rozhodujú veľké osudy ľudstva, v ňom sa riešia alebo vostrujú jeho konflikty. Ide však vždy o to isté: prijať alebo stratiť pravdu, ktorá oslobodzuje.

Pokorný Ježišu, v prúde každodenného života naše srdce pozerá nadol, na jeho malý svet a celkom pohľtené výhodami vlastného blahobytu zostáva slepá na ruku chudobného a bezbranného, ktorý žobere o vypočutie a prosí o pomoc. Nanajvýš sa naplní pohnutím, ďalej sa však už nepohne.

Príď, Duchu pravdy, premôž naše srdce a pritiahni ho k sebe. „Zachovaj si zdravé podnebie svojich úst, aby mohli vychutnávať a piť z múdrosti, spravodlivosti, pravdy a večnosti!“

Ach, tej Matke prežalostnej, zamútenej a bolestnej, sedmorý meč v srdci tkveľ.

3. ZASTAVENIE

PÁN JEŽIŠ PRVÝ RAZ PADÁ POD KRÍŽOM

JEŽIŠ PADÁ,

ALE TICHÝ A POKORNÝ ZNOVA VSTÁVA

Evanjelium podľa Matúša

Mt 11,28-30

„Poďte ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení, a ja vás posilním. Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa, lebo som tichý a po-

BENEDIKT XVI.

Neskladaj kríž a kríž ťa bude niest'

Krížová cesta v rímskom Koloseu,
ktorú viedol Sv. Otec Benedikt XVI. na Veľký piatok 2011

korný srdcom; a nájdete odpočinok pre svoju dušu. Moje jarmo je príjemné a moje bremeno ľahké.“

Ježišove pády na krížovej ceste nezaznamenávajú evanjeliá. Odovzdala nám ich tradičná zbožnosť, ktorá sa uchovávala a rozvíjala v srdciach toľkých zbožných ľudí. Pri svojom prvom páde sa Ježiš na nás obracia pozvaním, otvára nám cestu, stáva sa pre nás školou. Je to pozvanie prichádzať k nemu v skúsenosti ľudskej bezmocnosti, aby sme v nej objavili možnosť napojiť sa na jeho božskú moc. Je to cesta, ktorá vedie k prameňu skutočného osvietenia, posily milosti, ktorá nám stačí. Je to škola, kde sa učíme tichosti ktorá utišuje vzdor a v ktorej dôvera nastupuje na miesto domýšľavosti. Z katedry svojho pádu nám Ježiš dáva predovšetkým veľkú lekciu pokory, „cesty, ktorá ho priviedla k vzkrieseniu“. Je to cesta, ktorá nám po každom páde dá silu povedať: „Teraz, Pane, začnem znova, ale s tebou, nie vlastnými silami!“

Pokorný Ježišu, naše pády, spôsobené našou obmedzenosťou a hriechom, rania pýchu nášho srdca, uzatvárajú ho pred milosťou pokory a zastavujú nás na ceste v ústrety Tebe.

Príď, Duchu pravdy, oslobod' nás od každej domýšľavosti o vlastnej sebestačnosti a daj, aby sme v každom páde spoznali nový stupienok na schodoch, ktoré vedú k tebe!

Ó, jak smutná, doráňaná, bola ona požeňaná: Matka Syna Božieho.

4. ZASTAVENIE

PÁN JEŽIŠ SA STRETÁ

SO SVOJOU MATKOU

POD JEŽIŠOVÝM KRÍŽOM

JEHO MATKA „STOJÍ“:

TOTO JE JEJ MODLITBA

A JEJ MATERSTVO

Evanjelium podľa Jána

Jn 19,25-27

„Pri Ježišomom kríži stála jeho matka, sestra jeho matky, Mária Kleopasova, a Mária Magdaléna. Keď Ježiš uzrel matku a pri nej učeníka, ktorého miloval, povedal matke: „Žena, hľa, tvoj syn!“ Potom povedal učeníkovi: „Hľa, tvoja matka!“ A od tej hodiny si ju učeník vzal k sebe.

Svätý Ján nám predstavuje Matku ako stojí pod Ježišovým krížom, no žiaden z evanjelistov nehovorí priamo o ich vzájomnom stretnutí. V skutočnosti, že Mária „stála“ pod krížom je sústredená ešte väčšia a hutnejšia pravda, než samotné stretnutie. Zdanlivo statické sloveso „stát“ je plné živej vnútornej dynamiky. Je to intenzívny dynamizmus modlitby, ktorá sa posilňuje svojou pokojnou pasivitou. Modliť sa znamená nechať sa zahrnúť milujúcim a opravdivým pohľadom Boha, ktorý nám odhaľuje kým sme my sami a vysiela nás plniť naše poslanie. V autentickej modlitbe osobné stretnutie s Ježišom mení človeka na matku a milovaného učeníka, rodí život a odovzdáva lásku. Rozširuje vnútorný priestor pre prijatie a vytvára tajomné putá spoločenstva, odovzdáva nás navzájom jedného druhému a naše „ja“ sa mení na spoločné „my“ Cirkvi.

Pokorný Ježišu, keď nás ťažkosť a nespravodlivosť života, nevinné utrpenie a kruté násilia pokúšajú aby sme reptali proti tebe, ty nás pozývaš, aby sme ako tvoja matka, stáli pod tvojim krížom. Keď naše očakávania a naše snaženia stratia budúcnosť a sú poznačené pádom, vedú nás utekať do

beznádeje, ty nás voláš k sile očakávania. Zabudli sme veru na moc stať ako prejavu modliť sa!

Príď, Duchu pravdy, buď ty „hlasom nášho srdca“, ktorý neustále a nevysloviteľne s dôverou stojí v Božej prítomnosti!

Jak plakala a trpela svätá Marka, keď videla muky Syna milého.

5. ZASTAVENIE

ŠIMON Z CYRÉNY POMÁHA

PÁNU JEŽIŠOVI NIEŠŤ KRÍŽ

NA CESTE UTRPENIA NÁS JEŽIŠ UČÍ

POSLUŠNOSTI LÁSKY

Evanjelium podľa Lukáša

Lk 23, 26

„Ako ho viedli, chytili istého Šimona z Cyrény, ktorý sa vracal z poľa, a položili naň kríž, aby ho niesol za Ježišom.“

Šimona Cyrenejského vykresľujú evanjelisti s osobitnou presnosťou čo sa týka mena, pôvodu, príbuzných a činnosti; je to človek, vyfotografovaný na presnom mieste v presnom čase, istým spôsobom prirútený niest' kríž, ktorý nie je jeho. V skutočnosti je Šimonom z Cyrény každý z nás. Prijíma drevo Ježišovho kríža, ako sme ho jedného dňa aj my prijali vo svätom krste.

Život Ježišovho učeníka, to je práve táto poslušnosť znameniu kríža, gestu, ktoré je čoraz viac poznačené slobodou a láskou. Je odrazom poslušnosti nášho Majstra. Znamená plnú odovzdanosť nechať sa ako Šimon poučiť o geometrii lásky, o rozmeroch kríža: o „šírke dobrých skutkov a o dĺžke vytrvalosti v skúškach; o výške očakávania ktoré dúfa a pozerá hore; o hĺbke koreňov milosti, ktoré sú ponorené do veľkodušnosti.“

Pokorný Ježišu, keď život kladie pred nás trpký kalich, ktorý je ťažké

piť, naša prirodzenosť sa uzatvára, bráni a nemá odvahu nechať sa priťahnuť tým bláznovstvom najväčšej lásky, ktorá mení stratu na radosť, poslušnosť na slobodu a utrpením rozširuje srdcia.

Príď, Duchu pravdy, a daj aby sme boli poslušní keď nás navštívia kríže, otvoreni jeho znameniu, ktoré v nás objíma všetko: „telo a dušu, myšlienky a vôľu, zmysel a pocity, konanie a utrpenie“, a všetko rozširuje do rozmerov lásky!

Ktože by z nás nezaplakal, keby videl bolesť aká je v jej srdci nevinnom.

6. ZASTAVENIE

VERONIKA PODÁVA

PÁNU JEŽIŠOVI ŠATKU

JEŽIŠ NEPOZERÁ NA VONKAJŠIE ZDANIE,
JEŽIŠ POZERÁ DO SRDCA

Druhý list Korintánom

2 Kor, 4, 6

„Lebo Boh, ktorý povedal: „Nech z temnot zažiarí svetlo,“ zažiaril aj v našich srdciach na osvetlenie poznania Božej slávy v tvári Ježiša Krista.“

Pozdĺž krížovej cesty ľudová zbožnosť vykresľuje gesto ženy, plné nežnej pozornosti a úcty, akoby stopu vône z Betánie: Veronika utrela Ježišovu tvár. V tejto bolesti znetvorenej tvári Veronika spoznáva tvár, premenenú slávu; vo výzore Trpiaceho Služobníka vidí najkrajšieho medzi ľudskými synmi. Toto je pohľad, ktorý vyvoláva veľkodušné gesto nežnej pozornosti a zanecháva za odmenu pečať Svätej Tváre! Veronika nás učí svojmu pohľadu ženy, ktorá „podnečuje do stretnutia a ponúka pomoc: vidieť srdcom“!

Pokorný Ježišu, náš pohľad nie je schopný vidieť ponad: ponad nedostatok, aby spoznal tvoju prítomnosť, ponad tieň hriechu, aby objavil tvoje milosrdenstvo, ponad vrásky Cirkvi, aby kontemploval tvár Marky.

Príď, Duchu pravdy, vlož do našich očí „očné kvapky viery“, aby sa nenechali strhnúť zdaním viditeľných vecí ale sa učili zakúšať prítlačlivú krásu neviditeľných!

Kto by nebol rozžialený, pozorujúc bolesť Ženy, ako trpí so Synom.

7. ZASTAVENIE

PÁN JEŽIŠ

DRUHÝ RAZ PADÁ POD KRÍŽOM

JEŽIŠ NEDOKAZUJE SVOJU MOC

ALE UČÍ TRPELIVOSTI

Prvý list apoštola Petra,

1 Pt 2, 21b-24

Lebo aj Kristus trpel za vás a zanechal vám príklad, aby ste kráčali v jeho šľapajach. On sa nedopustil hriechu, ani lešť nebola v jeho ústach. Keď mu zlorečili, on nezlorečil, keď trpel, nevyhrážal sa, to postúpil tomu, ktorý súdi spravodlivo. Sám vyniesol naše hriechy na svojom tele na drevo, aby sme zomreli hriechu a žili pre spravodlivosť. Jeho rany vás uzdravili.

Ježiš znova padá pod ťarchou kríža. Drevo našej spásy zaťažujú slabosti ľudskej prirodzenosti, ale aj nepriazne života. Ježiš niesol ťarchu prenasledovania Cirkvi v minulosti i dnes, prenasledovania, ktoré kresťanov zabíja v mene boha, ktorý nepozná lásku a ktorý šliapie po jeho dôstojnosti „ľživými perami a arrogantnými slovami“. Ježiš niesol ťarchu prenasledovania proti Petrovi, proti jasnemu slovu „pravdy, ktorá stavia človeka pred otázky a oslobodzuje srdcia“. Ježiš svojim krížom niesol ťarchu prenasledovania svojich služobníkov a učeníkov, prenasledovania tých, čo na nenávisť odpovedajú láskou, na násilie tichosťou. Ježiš niesol vo svojom kríži ťarchu bezbrehejšej „lásky k sebe, ktorá dochádza až k pohľadaniu Bohom“ a šliapie po svojom

bratovi. Všetko niesol dobrovoľne, všetko pretrpel „trpezlivo, aby nás naučil trpezlivosťou“.

Pokorný Ježišu, v nespravodlivostiach a ťažkostiach nášho života nevieme vytrvať s trpezlivosťou. Často si ako znamenie tvojej prítomnosti žiadame, aby si nás oslobodil o ťarchy dreva nášho kríža.

Príď, Duchu pravdy a nauč nás kráčať podľa príkladu Krista, aby sa „v postojoch nášho srdca spritomňovali veľké výzvy do trpezlivosťou“!

Pre hriech ľudu bezbožného vidí Syna mučeného, jak ho človek zbičoval.

8. ZASTAVENIE

PÁN JEŽIŠ NAPOMÍNA PLAČÚCE ŽENY

JEŽIŠ SA NA NÁS POZERÁ

A VYVOLÁVA SLZY OBRÁTENIA

Evanjelium podľa Lukáša

Lk 23,27-31

„Šiel za ním veľký zástup ľudu aj žien, ktoré nad ním kvílili a nariekali. Ježiš sa k nim obrátil a povedal: „Dcéry jeruzalemské, neplačte nad mnou, ale plačte samy nad sebou a nad svojimi deťmi. Lebo prichádzajú dni, keď povedia: „Blahoslavené neplodné, loná, čo nerodili, a prsia, čo nepridávali!“ Vtedy začnú hovoriť vrchom: „Padnite na nás!“ a kopcom: „Príkryte nás!“ Lebo keď toto robia so zeleným stromom, čo sa stane so suchým?“

Ježiš, Učiteľ, kráčajúc cestou kríža naďalej formuje našu ľudskú prirodzenosť. Keď stretá jeruzalemské ženy, prijíma do svojho pohľadu pravdy a milosrdenstva slzy súcitu, ktoré pre neho roní. Boh, ktorý žalostne plakal nad Jeruzalemom, učí teraz plakať ženy, aby nezostali sterilné vonkajším súcitom. Povzbudzuje ich, aby v ňom spoznali osud Spravodlivého, ktorý je nespravodlivo odsúdený a vyprahnutý ako zelený strom, „trestom, ktorý prináša spásu“. Pomáha im klásť otázku suchému stromu vlastného srdca, aby zakúsili blahodárnu bolesť svojej skrúsenosti.

Opravdivý plač pramení tu, keď oči slzami nevyznávajú len svoj hriech, ale aj bolesť srdca. Sú to požehnané slzy, ako Petrove, ako znak ľútosti a záruka obrátenia, ktoré v nás obnovujú milosť krstu.

Pokorný Ježišu, v tvojom trpiacom, potupenom a vysmievanom tele nevieme spoznať rany našich neverností a našich ambícií, našich zrád a našich vzbúr. Sú to rany, ktoré vzlykajú a volajú po balzame nášho obrátenia, kým my dnes už nevieme plakať nad našimi hriechmi.

Príď, Duchu pravdy, a rozlej v našich srdciach dar múdrosti! Vo svetle lásky, ktorá nám prináša spásu, daj nám poznanie našej biedy, „slzy, ktoré zmývajú vinu, plač, ktorý si zasluhuje odpustenie!“

Ó, ty Matka, žriedlo lásky, nech prežívam bôľ tvoj ťažký a nech s tebou nariekam.

9. ZASTAVENIE

PÁN JEŽIŠ TRETÍ RAZ PADÁ POD KRÍŽOM

JEŽIŠ SVOJOU SLABOSŤOU

POSILŇUJE NAŠU SLABOSŤ.

Evanjelium podľa Lukáša

Lk 22,28-32

„Vy ste vytrvali so mnou v mojich skúškach a ja vám dám kráľovstvo, ako ho môj Otec dal mne, aby ste jedli a pili pri mojom stole v mojom kráľovstve... Šimon, Šimon, hľa, satan si vás vyžiadal, aby vás oslobodzuje srdca. Ale ja som prosil za teba, aby neochabla tvoja viera. A ty, až sa raz obrátiš, posilňuj svojich bratov.“

Svojím tretím pádom Ježiš vyznáva lásku, ktorou pre nás prijal ťarchu skúšky a obnovuje svoje pozvanie, aby sme ho verne nasledovali až do konca. Umožňuje nám však upria-

miť pohľad aj za závoj prislúbenia: „Ak s ním vytrváme, s ním budeme aj kraľovať“. Jeho pády patria do tajomstva vtelenia. Hľadal nás v našej slabosti a zostúpil až na jej dno, aby nás tak pozdvihol k sebe. „Na seba samom nám ukázal cestu pokory, aby nám tak otvoril cestu návratu“. „Učil nás trpezlivosťou, ktorá je ako zbraň aby sme zvíťazili nad svetom“.

Teraz, keď tretíkrát padá a sám znáša utrpenie pre naše slabosti, poukazuje zároveň na spôsob, ako neupadnúť v skúške: vytrvať, zostať pevní. Jednoducho: „zostať v ňom“.

Pokorný Ježišu, zoči voči skúškam, ktoré preosievajú našu vieru sa cítime zúfalí: ešte neveríme, že tieto naše skúšky už boli tvojimi a pozývajú nás, aby sme nad nimi víťazili spolu s tebou.

Príď, Duchu pravdy, v pádoch, ktoré poznačujú našu cestu! Nauč nás opierať sa o Ježišovu vernosť, veriť v jeho modlitbu za nás, aby sme mohli prijať ten prúd sily, ktorú nám môže dať len on, Boh s nami!

Nech mi srdce láskou planie, ku Kristovi neprestajne, veď on je môj Boh a Pán.

10. ZASTAVENIE

PÁN JEŽIŠOVI ZVLIEKAJÚ ŠATY

JEŽIŠ JE OBNAŽENÝ,

ABY NÁS ZAODEL DO RÚCHA SYNOSTVA

Evanjelium podľa Jána

Jn 19,23-24

„Keď vojaci Ježiša ukrižovali, vzali jeho šaty a rozdelili ich na štyri časti, pre každého vojaka jednu. Vzali aj spodný odev. Ale tento odev bol nezohýbaný, odhora v celku utkaný. Preto si medzi sebou povedali: „Netrhajme ho, ale losujme oň, či bude!“ Aby sa splnilo Písmo: „Rozdelili si moje šaty a o môj odev hodili los.“ A vojaci to tak urobili.

Ježiš zostáva nahý. Ikona Krista, vyzlečeného zo šiat je bohatá na biblické súvisy: vedie nás k nevinnnej nahote počiatkov i k hanbe pádu. V pôvodnej nevinnosti bola nahota oblekom slávy človeka: jeho žiarivého a krásneho priateľstva s Bohom. Pádom sa harmónia tohto vzťahu rozbíja a nahota trpiace hanbou nesie so sebou dramatickú spomienku na túto prehru.

Nahota je synonymom pravdy bytia. Ježiš, vyzlečený zo svojich šiat, si na kríži obliekol nový odev dôstojnosti človeka, Božieho dieťaťa. Jeho nezohýbaná tunika zostáva tam, neporušená pre nás: oblek božieho synovstva nebol zničený ale práve z kríža nám bol opäť darovaný.

Pokorný Ježišu, pred tvojou nahotou objavujeme podstatu nášho života a našej radosti: že v tebe sme Otcovi synovia a dcéry. No vyznávame aj náš vzdor prijať chudobu ako prejav našej závislosti na Otcovi a prijať nahotu ako odev jeho detí.

Príď, Duchu pravdy, a pomôž nám uznať v každom obnažení, ktorým trpíme, stretnutie s pravdou o našom bytí, stretnutie s vykúpajúcou nahotou Spasiteľa, odrazový mostík k synovskému objatiu s Otcom!

Svätá Matka, Krista rany, ktorými bol doráňaný, hlboko mi v srdce vtlač.

11. ZASTAVENIE

PÁNA JEŽIŠA PRIBÍJAJÚ NA KRÍŽ

JEŽIŠ, VYZDVIHNUŤ OD ZEME,

VŠETKÝCH PRIŤAHUJE K SEBE

Evanjelium podľa Jána

Jn 19,18-22

„Tam ho ukrižovali a s ním iných dvoch, z jednej i druhej strany, Ježiša v prostriedku. Pilát vyhotovil aj nápis a pripevnil ho na kríž. Bolo tam napísané: „Ježiš Nazaretský, židovský kráľ.“ Tento nápis čítalo mnoho Židov, lebo

miesto, kde Ježiša ukrižovali, bolo blízko mesta; a bol napísaný po hebrejsky, latinsky a grécky. Židovskí veľkňazi povedali Pilátovi: „Nepíš: Židovský kráľ, ale: On povedal: „Som židovský kráľ.“, Pilát odpovedal: „Čo som napísal, to som napísal.“

Ukrižovaný Ježiš je uprostred. Kráľovský nápis nad ním otvára hĺbku tajomstva: Ježiš je kráľ a kríž je jeho trónom. Vyhlásenie, že je kráľom, napísané v troch jazykoch, obsahuje univerzálne poslanstvo: pre jednoduchého i vzdelaného, pre chudobného i mocného, pre toho, kto sa riadi Božím zákonom i toho, kto dôveruje politickej moci. Obraz ukrižovaného, ktorého žiaden ľudský ortieľ nikdy nebude môcť odstrániť zo stien nášho srdca, zostane navždy kráľovským slovom Pravdy: „Ukrižované svetlo, ktoré osvecuje slepých“, „ukrytý poklad, ktorý môže otvoriť iba modlitba“, srdce sveta. Ježiš nekraľuje ovládaním druhých mocou tohto sveta, on „nemá žiadne légie“, Ježiš „kraľuje tým, že priťahuje“: jeho magnetom je láska Otca, ktorý sa v ňom dáva nám, a to „až do krajnosti“. Nič sa nemôže vymknúť z jeho srdca“.

Pane Ježišu, ukrižovaný za nás! Ty si významom veľkej lásky Otca k ľudstvu, ikona jedinej pravdy, ktorej možno veriť. Pritiahni nás k sebe, aby sme sa naučili žiť „láskou tvojej lásky“.

Príď, Duchu pravdy, a nauč nás vždy si vyberať „Boha a jeho vôľu pred záujmami sveta a jeho mocou, aby sme v krajnej bezmocnosti Ukrižovaného objavili vždy novú moc pravdy.“

Na bolestiach Syna tvojho, za mňa z lásky trpiaceho, nech mám podiel, v srdci plač.

12. ZASTAVENIE

PÁN JEŽIŠ NA KRÍŽI ZOMIERA

JEŽIŠ PREŽÍVA SVOJU SMRŤ

AKO DAR LÁSKY

Evanjelium podľa Jána

Jn 19,28-30

„Potom Ježiš vo vedomí, že je už všetko dokonané, povedal, aby sa splnilo Písmo: „Žiznim.“ Bola tam nádobica plná octu. Nastokli teda na yzop špongiu naplnenú octom a podali mu ju k ústam. Keď Ježiš okúsil ocot, povedal: „Je dokonané.“ Naklonil hlavu a odovzdal ducha.“

„Žiznim“. „Je dokonané!“ Hľadiac na Otca a hľadiac na ľudstvo nám Ježiš v týchto dvoch slovách odovzdáva horúcu túžbu, ktorá naplňala jeho osobu a jeho poslanie: lásku k človeku a poslušnosť k Otcovi. Horizontálna láska a vertikálna: to tvorí znamenie kríža. Na mieste, kde sa stretá táto dvojité láska, tam, kde Ježiš skláňa hlavu, pramení Duch Svätý, prvý plod jeho návratu k Otcovi.

V tomto životodarnom výdychu naplnenia cítiť súvislosť s dielom stvorenia, je to vykúpená hodina. Ale aj vzťah k všetkým nám, veriacim v neho, aby sme „na vlastnom tele doplnili to, čo chýba Kristovmu utrpeniu“. Kým sa všetko dokoná!

Pane Ježišu, ktorý si pre nás zomrel! Ty žiadaš, aby si mohol dávať, zomieraš, aby si sa mohol darovať a tak nám v sebadarovani umožniť objavovať gesto, vytvárajúce priestor jednoty. Odpusť ocot nášho odmietnutia a našej malovernosti, odpusť hlučotu nášho srdca na volanie tvojho smädu, ktorý naďalej stúpa z bolesti toľkých našich bratov.

Príď, Duchu Svätý, dedičstvo Syna, ktorý za nás zomrel: ty buď vodcom, ktorý „nás uvedie do plnej pravdy“ a „koreňom, ktorý nás uchováva v jednotu“!

Vidí, ako Syn milený, dokonáva opustený, dušu Otcu odovzdal

13. ZASTAVENIE

PÁNA JEŽIŠA SKLADAJÚ Z KRÍŽA

MATKA PRIJÍMA DO SVOJHO NÁRUČIA

JEŽIŠOVO TELO

Evanjelium podľa Jána

Jn 19,32-38

Prišli teda vojaci a polámali kosti prvému aj druhému, čo boli s ním ukrižovaní. No keď prišli k Ježišovi a videli, že je už mŕtvý, kosti mu nepolámali, ale jeden z vojakov mu kopijou prebodol bok a hneď vyšla krv a voda. A ten, ktorý to videl, vydal o tom svedectvo a jeho svedectvo je pravdivé. On vie, že hovorí pravdu, aby ste aj vy uverili. ... Potom Jozef z Arimatey, ktorý bol Ježišovým učeníkom, ale tajným, lebo sa bál Židov, poprosil Piláta, aby mu dovolil sňať Ježišovo telo. A Pilát dovolil. Išiel teda a sňal jeho telo.

Rana v Ježišom boku sa stáva otvorom, otvorenými dverami k Božiemu srdcu. Tu možno z jeho nekončnej lásky čerpať životodarnú silu a nápoj, ktorý neviditeľne nasycuje a dáva znovuzrodenie. Aj my sa približujeme k Ježišovmu telu, sňatému z kríža, ktoré drží Matka vo svojom náručí. Približujeme sa k nemu „nie kráčajúc, ale veriac, nie krokmi tela, ale slobodným rozhodnutím srdca“. V tomto bezduchom tele sa spoznávame ako jeho ranené a trpiace údy, ktoré však chráni láskavé objatie Matky. Ale vidíme sa aj v tomto materskom náručí, silnom a nežnom zároveň.

Otvorené náručie Cirkvi - Matky sú ako oltár, ktorý nám ponúka Kristovo telo a práve tam sa stávame Mystickým telom Krista.

Pane Ježišu, spočívajúci v náručí Matky, predobrazte Matky Cirkvi“. Pred obrazom Piety sa učíme odovzdanému „áno“ lásky, odovzdanosti i prijatia, dôvere a konkrétnej pozornosti, nežnosti, ktorá uzdravuje život a vyvoláva radosť.

Príď, Duchu Svätý, a veď nás, ako si viedol Máriu, vo veľkodušnom vyžarovani Božej lásky ktorá je „rozliata v našich srdciach skrze Duchu Svätého“.

Daj, nech s tebou plačem, kvílím, a nech s Kristom spolucitím, kým len tuná budem žiť.

14. ZASTAVENIE

PÁNA JEŽIŠA POCHOVÁVAJÚ

ZEM TICHU A OČAKÁVANIA

UCHOVÁVA JEŽIŠOVO TELO,

PLODNÉ SEMENO NOVÉHO ŽIVOTA

Evanjelium podľa Jána

Jn 19,40-42

„Vzali Ježišovo telo a zavinuli ho do plátna s voňavými olejmi, ako je u Židov zvykom pochovávať. V tých miestach, kde bol ukrižovaný, bola záhrada a v záhrade nový hrob, v ktorom ešte nik neležal. Tam teda uložili Ježiša, lebo bol židovský Prípravný deň a hrob bol blízko.“

Záhrada, symbol života s jeho farbami, prijíma tajomstvo stvoreného a vykúpeného človeka. Do záhrady Boh umiestnil svoje stvorenie a odtiaľ ho vyhnal po jeho páde. V záhrade sa začalo Ježišovo utrpenie a teraz v inej záhrade nový hrob prijíma Nového Adama, ktorý sa vracia do zeme, materského lona, ktoré uchováva plodné semeno, ktoré viac nezomrie.

Je to čas viery, ktorý v tichosti očakáva, a nádeje že na suchom dreve sa objavujú prvé púčiky prislúbenej spásy a radosti.

Teraz hlas „Boha hovorí vo veľkom tichu srdca“.

A keď moje telo skoná, daj nech duša moja spozná život rajskej radosti.

Preklad: Marián Gavenda

Na Veľký piatok, 6. apríla tohto roku dožíva sa významného životného jubilea - sedemdesiatin - básnik, dramatik, spisovateľ pre deti a mládež, publicista a kultúrny činiteľ Jaroslav Rezník starší. Je autorom šiestich básnických zbierok, piatich kníh pre deti, bábkových, rozhlasových a televíznych hier, ako aj troch popularizačných kníh literárneho zemapisu Po literárnych stopách na Slovensku a Túry do literatúry. Jeho ostatným dielom pre mládež je kniha poviedok o detstve a ranej mladosti Milana Rastislava Štefánika Oči plné oblohy. V tlači má druhé doplnené a rozšírené dielo Túry do literatúry, ktoré vyjde v tomto roku. V roku 2007 náš časopis publikoval v plnom rozsahu jeho básnickú poému Básne na Hore zo zbierky Tajomstvo priamky, ktorá nateraz uzatvára básnickú tvorbu Jaroslava Rezníka. Aj preto sa pri príležitosti jeho životného jubilea v nasledujúcej eseji zamýšľame práve nad touto oblasťou jeho tvorivých úsilí.

Nepatrí sa začínať esej odkazovaním na vysvetlivky. V našom prípade však takouto explicationibus note začať treba. Minimálne pre všetkých súčasných i budúcich potenciálnych čitateľov tohto textu, ktorí sa narodili po roku 1980.

Im všetkým treba vysvetliť, prečo národný a duchovný rozmer nenávidela a rozličnými metódami oslabovala každá totalita; každá nesloboda, každá pseudodemokracia, ktorá začiatkom 21. storočia už používa aj fašizujúce parfémy.

Im všetkým treba vysvetliť, že nemá zmysel hovoriť o národnej a duchovnej nezmieriteľnosti s totalitným režimom v minulom čase. Bolo to tak vždy a vždy tak asi aj bude. Vždy budú v nemilosti všetci - básnikov nevyvímajúc - ktorí svojím zmýšľaním a tvorbou pôjdu až na dreň, ktorí pôjdu po podstate a to po podstate, ktorá ľudí spája. Národ a transcendentno sú totiž mimoriadne silné, zomkynajúce veličiny. Ak národ nemá svoje zdravé národné uvedomenie, pomaly odumiera, zaniká, rozplýva sa. Ak nemajú jeho jedinci neotrasiteľný transcendentálny základ, ohne ich, alebo moderne povedané, zmanipuluje ich každý zorientovanejší manipulátor. Držiteľom moci sa potom ľahšie vládne, stádo zbavené pamäte a vlastnej dôstojnosti ochotnejšie kráča k porážke.

Manipulácie majú voči veličine národ a spiritualita rozmanité sofistikované prostriedky, ktorých jediným cieľom je udržiavať zvrátené povedomie, že za národ sa treba hanbiť a kresťanstvu sa treba posmievať.

Takýto postoj je začiatkom 21. storočia „cool“ a takto duchovne spracovaný jedinec má mať jediný sebecký cieľ, a tým je individuálny úspech na úkor kohokoľvek a čohokoľvek. Takýto človek nesmie podľa scenára majiteľov moci v celoživotnom zápase o presadenie svojho falošného „JA“ prísť na to, že je vlastne otrokom.

Proti týmto manipulačným a dôstojnosti zbavujúcim dejom v ľudských i našich národných dejinách buble Rezníkova nepokojná krv.

Ó Bože! Ak si ticho stvoril, daj nech teraz prevrátime! // Je ticho kriklavé keď musíme mlčať. / Vtedy si smrť a život dýchajú z úst do úst / a hrajú karty na zelenej lúke. / Načo sa vtedy zblbiekať / hľadať si úkryt/padať? Neskoro? // Sme len tromfom v ruke, / kameňom, ktorý raz niekto na inú stranu preválí/ tvárou dolu? pýta sa Rezník v básni Ohnisko v zbierke Prijímanie (1969.) Autor mal vtedy 29 rokov a spoločnosť, v ktorej žil, trpela pod režimistickým diktátom, ktorý lásku k národu povinne

vymieňal za proletársky internacionalizmus a vieru vyhánal z ľudskej duše násilnou ateizáciou.

Treba osobitne zdôrazniť, že jedným z erbových znakov Rezníkovej tvorby je fakt, že nie je pristihnutelný pri ničom, čo by mal odvolať. Jeho pronárodná poetika nikdy nebola patectická ani príležitostná. Je trvalá. A to i napriek tomu, že vznikala v čase, kedy hlásiť sa k vlastnému národu a jeho osobnostiam bolo nežiaduce a existen-

Národný a duchovný rozmer v poézii Jaroslava Rezníka

čne nebezpečné. Nebál sa napísať nadčasové básne venované Jozefovi Cigerovi Hronskému, Pamiatke Cyrila a Metoda, Pocta A. H. Škultétymu, T. H. Florinovi, Štefanovi Krčmérymu. Tu treba pripomenúť, že Rezník tieto osobnosti aj v básni odmietal a odmieta vnímať ako milé gypsové busty, ako neškodné podobizne v čítankách, ktorých postoje dnes už nemá kto nasledovať. Oddanosť, neohrozenosť - dnes by sme povedali aj manažérska profesionalita výkonu v službe národu a Bohu - to sú atribúty, ktorým autor vyjadruje svoju úctu a ktoré dnes na Slovensku hľadáme takmer márne. Rezník písal básne rodnému Ružomberku, vlasti, ale aj básne Zmŕtvychvstanie kameňa - Nad rovni Národného cintorína v Martine: Strieborné poludnie bosými nohami do dažďov vyzváňa. / Tak čože to prasklo, kto čo vo mne zlomil, / keď na hrudi sa pára košeľa kresťana? /

Treba na to naozaj robustnú kresťanskú zrelosť, aby Rezník nezatrpkol nad tým, že hoci on je autorom štatútu Národného cintorína v Martine, dnes to nikto nepriznáva. No a práve tomu Martinu, ktorý ho z Matice slovenskej vyštval a zbavil možnosti získať akékoľvek zamestnanie pre jeho antiokupačné postoje v 70-tych rokoch 20. storočia, Rezník venoval básne Turčiansky Svätý Martin. Bez zatrpknutia, bez túžby po pomste vyplňa miesto po ponížení - básňou. Tak pokľakni, pútnik, / zodvihni zrak svoj dohora! / Veď čo je pokľaknutie? / Vstávanie z mŕtvych, / pád / i pokora

Pokora a poctivosť je to jediné, čo Boh od nás čaká. Rezník túto životnú múdrosť bravúrne vyhmatal a nemieni sa jej vzdať. Preto, povedzme to otvorene, dráždi. Provokuje svojím poznaním a vie, že je neohrozený. Jeho cieľ vždy presahuje osobné záujmy. Oddanosť pravde, odolnosť a schopnosť vyšmarit kupcov z chrámu národa sú priam archetypálne prvky, ktoré sa z našej európskej civilizácie takmer vytratili. A boli to práve tieto vlastnosti, ktoré voľakedy tvorili obdivuhodnú bázu európskej kultúry. Čo z nej zostalo? Prosím pane, povedz priamo - / kedy sa to zastaví? / A odpovedz aj na otázku detsky čistou, / s bielou farbou, snežienkovo nevinou: / Sú zbabelci najšťastnejší, keď pokoria/ až pod slučku naozajstných hrdinov? (Básne na hore 2007)

Ak autor doputoval k tomuto výkriku, o čo menej zreľšia bola jeho nadčasová poézia spred štyroch desaťročí, ktorá zostala dodnes nedocenená. Zbierka S vodou na jazyku (1970) je akýmsi sládkovičovským „diamantom v hrude“ a ním asi aj zostane. Totalitu ideológie vystriedala totalita pseudodemokracie, v ktorej je ťažšie rozhodnúť čo nenávidí viac - či národ, alebo jeho vieru. / Zohnutí k Zemi a pri modlitbe/ nad prvým zrnom / čo vzišlo/ bolesť križov v sebe cítíme / No ešte viac ešte viac / až k smrti / my/ križe bo-

líme/ konštatuje Rezník v poéme S vodou na jazyku.

Práve bolesť človeka a jeho neustále zraňovanie križa je najsilnejším motívom autorovej poézie. Motívom, ktorý vyrušoval každú totalitu, ktorá dobre vedela a vie, že má oproti sebe filozoficky, poeticky i osobnostne zdatného protivníka.

V čase totality - tej prednovembrovej i tej dnešnej - literárna kritika zaujala k Rezníkovej spirituálnej a proná-

kde medzi duchovnú modernu a bol by pokoj so znepokojivým básnikom. Ibaže Rezník nie je kňaz a napriek tomu jeho spiritualita presahuje rámce obmedzeného západného vnímania diskurzu systémom bud' - alebo. Posudzovatelia Rezníkovej poézie by najradšej porovnávali svoje výsledky, svoje odpovede a očakávania s Rezníkovými a keď nesedia, tak nastupuje dynamické ticho. A Rezník sa napriek tomu celý život usmieva. Paradoxne.

mlieko, / zem dýcha pľúcami, / má ich od hlíny. / Raz padneš, človek, ak si sa sám vliekol, / a kto nič nespravil, nie je bez viny!, čítame v básni Turčiansky Svätý Martin z roku 1967.

Rezník tak cielene vo svojej tvorbe celoživotným zápasom s paradoxmi postupuje k zrelej múdrosti, k podstate, pretože jedine tá je schopná akceptovať bytie ako Tajomstvo, ktoré na tomto svete unesie jedine Báseň.

Ak nebude na Báseň nebude na nič

Jasnozrivejšie už to nemohol autor sformulovať v poéme S vodou na jazyku (1970).

Rezníkova kontemplatívna myseľ dospela k múdreému poznaniu, že nemá zmysel povrchne útočiť na ľudskú nedokonalosť. Omnoho liečivejším riešením je jej náhrada niečím lepším. Schopnosťou neuhnúť pred pravdou. Ak sa k tomu pridá schopnosť vyjadrenia v zrelej veršoch, tak je na najlepšej ceste, aby sa voči nemu zhrkli oponenti i závisťivci, príliš pohodlní brodiť sa sisyfovskou cestou pokory a poctivosti. Nič nového pod slnkom, lebo už v Biblii stojí, že pokiaľ postavíte most, budú po vás šliapať z oboch strán (Ef 2 14-16). Ak vytvoríte miesto stretnutia, spájania, budú vás všetci nenávidieť (Mt 10, 22). Rezník vo svojej poézii neohrozene pomenúva schizofrenickú myseľ spirituálne vyprázdnenej západnej civilizácie.

Odvtedy Pane, stále bojíme sa Bolesti, bólu, bolenia

No najviac bolí takých, čo sa boja Radosti z Tvojho vzkriesenia

(Len v tichu básne, 2007)
MARGITA IVANIČKOVÁ

JAROSLAV REZNÍK

Požehnanie

(Paľovi Zimovi)

V nedeľnom tichu dopoludnia najskôr sa zvony rozozvučia a hlahol ich srdc, postriebrených a pozlátených živými žilami z hlbín zeme, ktorým od nepamäti tichý tep dôstojná ľudská ruka merala, sa zo Štiavnických Bani nad krajinou roznesie a požehná históriou syte Sitno i počúvne Počúvadlo i šťastné šťastie Štiavnice, ba i tajné tajchy pod Piargami so spodnou vodou tajomnou.

V nedeľnom tichu dopoludnia najskôr sa zvony rozozvučia a oslovia ako Báseň v básni dôstojnosť a majestátnosť organu, jeho dych v pľúcach mechov, klus, beh i cval jeho čistokrvných klávesov s podkovami na kopytkach, čo sa túlia v hlbkach basov na podlahe pod nimi...

To tridsiatnik Paľo Zima hrá na nedeľnom organe a na Svätú omšu ľudí zvoláva.

Neviditeľné biele víly spod registrov mu dúhové stužky chrámovej hudby

vôkol krku omotávajú a pod ruky šepkajú mu poslov tónov a prstoklad akordov melódií svätých piesní z prastarého Cantusu, a aj presný rytmus požehnaných, kajúcnych a vrúcnych modlitieb.

A Paľo Zima už dávno vie: Organista má v kostole len pre seba lavicu, no organista zo svätostánku vždy odchádza ako posledný. Musí dokonat' dôstojnosť chvíle majestátom svojho nástroja. Krásou hudby musí pomazať živé srdcia zvonov, čo sa ponad celý kraj na slávnostnej plachte nedeľného vanku s dobrou správou rozbehnú. A potom, keď vyjde pred chrám, zabudnutý hľúčik ľudí mu uznanlivo ruky podáva. No organista Paľo Zima zo Štiavnických Bani im v ústrety ľahký úsmev a ľavú ruku natiahne. Tá pravá mu - ešte v matke - len po zápästie narástla.

- To je moje požehnanie priamo od Boha, - vraví Paľo Zima v dôvernej chvíli priateľom ako Svätý nad Piargami, keď pozerá na Ježiša, ako chodí bosou nohou po hladine Richnavského jazera.

Sofia medzi nami

K básnickej zbierke manželov Vaškovcov

Vako, Imrich: Prezázračno.
Vašková, Zuzana:

S pokorou k láske idúca. Prešov: Vydavateľstvo

Michala Vaška, 2001

Znovu a znovu mi prichádzajú na myseľ slová T. S. Eliota, ktorý úlohu poézie v spoločnosti pripodobnil siluete letiaceho vtáka. Stačí len chvíľa - a zmenšuje sa... Až ho napokon prediaľku nevidieť. Nie je tu, a predsa je stále na nebi. Táto prítomnosť vecí neprítomných a skutočná existencia vecí naoko neexistujúcich, sa vynára mnohokrát na cestách po svete umenia a duchovného života. A vynára sa pri pohľade na ľudskú činnosť a dobro, ktoré nikdy nemôže zaniknúť ako silueta husieho krídla. Čo sa raz stalo, zostáva navždy. Dobro vydáva svoje plody ďalej.

Tak isto je to i so životom a dielom manželov Zuzany a Imricha Vaškovcov. Minulý rok vyšla na ich pamiatku unikátna zbierka básní, rozdelená na dve polovice, venované tvorbe každého z manželov. Prvú časť knihy tvoria básne Z. Vaškovej (1944 - 1999) pod názvom S pokorou k láske idúca. Nachádzame v nej mnoho biblických motívov, dokonca i báseň o Biblii samotnej (Rondel pre čitateľa Biblie). Od stvorenia sveta: Svetlo sa stalo zrazu./ Teraz sa všetko skvelo.../ Vstúpil jas do obrazu./ On začal svoje dielo. (Počiatok), cez život Krista a postavy Cirkev, prechádzame po-

stupne až do súčasnosti, k básňam reflektujúcim priateľstvo s rodinou Milana Rúfusa a napokon k celkom aktuálnym témam a vinám súčasnej spoločnosti (Plač nenarodeného, Malí postihnutí, Song pre narkomana). Z ostatných básní zaznieva aj naliehavé volanie: „Pane, buď nad Ukrajinou!“, keď autorka reflektuje aj túto ťažko skúšanú a vznešenú zem. Poetka, publicistka a pedagogička Z. Vašková je zároveň autorkou ilustrácií knihy.

V druhej časti pod názvom Prezázračno nachádzame verše literárneho vedca a pedagóga Imricha Vaška (1936 - 2010). Je až podivuhodné, ako sa celoživotná práca s literatúrou a láska k študentom a Katolíckej univerzite v Ružomberku preniesla do jeho vlastnej tvorby. Ale aká je to láska! Ako čítame v jednom z jeho záznamov: „Pomáhať. Služiť rásť. Byť vnútri dejov na našej milovanej filozofickej fakulte.“ Ale aká je to láska! Láska dnes celkom nevídaná, keď medzi jeho básňami znie Modlitba za Katolícku univerzitu, modlitba Po príchode do Ružomberka, keď nachádzame dokonca i báseň venovanú FF UK v Ružomberku s podnázvom Sofia je medzi nami... Veď takýto vrúcny vzťah k múdrosti, ba dokonca i k univerzite, ktorú I. Vaško prirovnáva k miestu, kde sa má preporodiť ľudská duša (Hlásal som vám/ koľko sa detí/ rodí u nás/ na fakulte), dnes takmer neexistuje. Hoci je to práve múdrosť, čo

presvecuje obličaj a mení tvrdosť tváre, ako sa píše v knihe Kazateľ.

Rovnako ako lásku k abstraktnému, nachádzame u I. Vaška i lásku ku konkrétnemu subjektu, najčastejšie v básňach venovaných manželke Zuzane: Drahá,/ povedz, kde si?/ Hľadíš z nebies?/ Vynáraš sa/ z hlbín?/ Ako si vo mne/ za roky rokúce:/ Ej, slniečko horúce..., ale aj rodine či Milanovi Rúfusovi. A aj tu na seba upozorní ojedinelosť I. Vaška - keď miluje literatúru až tak, že ďakuje Bohu za básnikov. Oravu nazval svojou sestrou a Liptov pasoval za brata. Často narába so symbolom ruže - ale tentokrát to už nie je spoločnica sláviky a výraz vznešených dám. Ruža tu predstavuje mesto, ktorému I. Vaško obetoval svoj život. A že to bol i život plný ťažkých chvíľ, svedčia aj nasledujúce riadky: Všetci svätí, pomôžte mi. Nebudem k Vám hluchý/nemý. Rozospievam nápev celý z veľlásky a - prepecelý.

V jednej z ostatných básní I. Vaška čítame: Pane Bože, nikam/ Ti už neunikám. Akoby sa nám tým pripomenuli dávne, a predsa až príliš súčasné a ešte budúce slová žalmu: „Ak vystúpim na nebesia, ty si tam; ak zostúpim do podsvetia, aj tam si. I keby som si pripál krídla zomičky a ocitol sa na najvzdialenejšom mori, ešte aj tam ma tvoja ruka povedie a podchytí ma tvoja pravica.“ A my dnes vieme, že tá Ruka už má pod svojou ochranou pána dekana Vaška. A dáva pokyn, aby sa z neba spustil nie pre seba dážd, aby na okraji jari nie pre seba vykvitli zružovelé jablone. A povolala si aj duše manželov Vaškovcov, čo po celý život žili pre druhých.

KATARINA DŽUNKOVÁ

Ohrozené slovo „stále“

Medzi najviac ohrozené slová v súčasnej slovenčine nepochybne patrí slovo „stále“. Jeho význam oslabuje každé chybné použitie vo verejnom prejave. V komerčnej televízii sme zaznamenali takúto vetu:

„Tridsaťštyriročný XY odchádzal z domu často, no stále sa vrátil.“ Veta je na prvý pohľad nesprávna a aj bez hlbšieho rozboru vidíme, že v nej škripe spojenie slov „vrátil sa“ a „stále“.

Čo mali autori uvedeného výroku na mysli? Keďže sa o tridsaťštyriročnom XY vraví ako o človeku, ktorý často odchádzal z domu, no nikdy definitívne neodíšiel, lebo vždy sa vrátil, logicky sa očakáva, že túto skutočnosť potvrdí výrok o opakovanom vracaní sa (ale, žiaľ, nie definitívnom vrátení sa) domov. Toto opakovanie sa dá vyjadriť dvoma spôsobmi. Pri prvom spôsobe uvedenú skutočnosť vyjadríme po slovensky nedokonavým, opakovacím slovesom „vracať sa“ v spojení s časovou príslovkou „stále“ (ktorá v slovenčine pekné vyjadruje trvalé opakovanie). Pri druhom spôsobe uvedenú skutočnosť vyjadríme dokonavým slovesom „vrátiť sa“ v spojení s príslovkou „vždy“ (ktorá v slovenčine úplne

Kurzívou

o našom jazyku

presne vyjadrí opakovanie každého deja aj čiastkové zavŕšenie jeho jednotlivých momentov).

Autori chybné spravodajské vety o tridsaťštyriročnom XY mali teda dve dobré možnosti oznámiť divákovi a čitateľovi, ako je to s prevínilcom. Ak chceli zdôrazniť opakovanosť jeho návratov, správne po slovensky mali povedať: „Tridsaťštyriročný XY odchádzal z domu často, no stále sa domov vracal“. Druhou možnosťou, ktorú mali poruke, bola veta s dokonavým slovesom: „Tridsaťštyriročný XY odchádzal z domu často, no vždy (zakaždým) sa vrátil.“ Takto by boli vyjadrili hoci aj neúspešné zavŕšovanie jednotlivých momentov opakovaného deja. Z pravdivo konštruovanej slovenskej vety by sme boli my ako diváci a poslucháči dostali pravdivú predstavu o konaní váhajúceho, azda nie celkom morálne strateného tridsaťštyriročného XY.

Chyba vo vete, ktorú vyslovili pracovníci komerčnej televízie, zjavne vyplýva z nepoznania zmyslu prísloviak „stále“ a „vždy“, z nerozlišovania ich obsahu a spätateľnosti, teda z nedostatočného ovládania slovenčiny. Pracovníci verejných komunikačných prostriedkov by sa mali opakovaně a trvalo, teda stále vracal k slovenským slovníkom a slovenskej gramatike a vždy sa k nim vrátil, ak urobia chybu podobnú tej o tridsaťštyriročnom XY.

Výhru „zariadil“?

Ak futbalista Občasný dá gól, takmer vždy noviny napíšu, že „zariadil výhru“ - napríklad gólom spoza šestnástky.

Možno vôbec „zariadiť“ výhru na ihrisku gólom? Novinári radi vyjadrujú jednoduché skutočnosti metaforicky. Ak obranca Občasný naozaj dal alebo strelil gól, usilujú sa do tejto radostnej správy vsunúť aj taký prvok, ktorý by čitateľa potešil aj pekným obrazom. Lenže je „zariadenie“ gólu aj v slovenčine správne?

Výrazom „zariadiť gól“ sa vlastne konštatuje, že vsietiť gól je zložitá procedúra, pri ktorej si môžeme predstavovať, ako namáhavo treba gól vybaviť na mestskom úrade, ako získať povolenie gólu u sponzora alebo nebudaj zabezpečiť schválenie gólu u štyroch rozhodcov.

Takýto reťazec komických predstáv vsunutých do výrazu „zariadiť“ by nebol ešte tragédiou, keby sa toto ozvláštnenie novinárskej reči nebolo vypožičalo z českých novín.

V češtine sa sloveso „řidiť“ alebo „zařidiť“ používa ako bežný organizačný termín. Česi ho používajú aj tam, kde naši ľudia vravia „viest“ (napríklad aj vozidlo - nie riadiť!), „vybaviť“ (povolenie), „vykonať“ (potrebné úkony), alebo „zabezpečiť“ (službu).

Realita a reč spolu súvisia a podmieňujú sa. To, že naši futbalisti patria k spodným priečkam medzinárodného futbalu, je dnes holou skutočnosťou - potvrdzuje to Žilina, Púchov, Trnava aj Slovan každý rok posledným miestom vo vyradovacích skupinách v Lige majstrov. Horšie však, že špekulovanie o góloch a úmorné „zariadovanie“ gólov sa prejavuje nielen na ihrisku, ale aj v reči aktivistov a funkcionárov, ktorí sa okolo gólov krúžia.

Keby tá reč, akokoľvek stereotypná a nepravdivá, bola aspoň pôvodom naša, autentická!

České klíše „zařidiť výhru“ má v ich domácom prostredí totiž jednu prednosť: je organické, utvorené a používané podľa pravidiel spisovnej češtiny. Ak sa však jeho prostý preklad (kalk) použije v slovenskom texte, stráca všetky pôvodné prednosti.

Aj u nás sa všeličo „zariaduje“, ak je to potrebné. Zariadujeme napríklad nový byt, a to tak, že si ho vybavíme alebo zapracujeme novým nábytkom. Svoje veci si „zariadime“ tak, že všetko, čo treba, vykonáme, zabezpečíme, uspošobíme, postaráme sa o to.

Slovenský žurnalista by bol dobre spravil, keby bol namiesto správy, že obranca Občasný „zariadil“ výhru gólom spoza šestnástky, napísal, že Občasný výhru zabezpečil alebo sa postaral o výhru gólom spoza šestnástky, prípadne ak sa už novinár chce silou-mocou blysnúť obraznosťou a maximálnym zveličením: Obranca Občasný vybavil výhru gólom spoza šestnástky.

České novinárske klíše o „zařizení výhry“ je v slovenčine dva razy nevhodné!

BLAŽEJ BELÁK

IMRICH VAŠKO

Čriepky z Oravy

Skalky z jednej a Choč z druhej strany lesa. Duša si v nich zaspomína a zas plesá.

Oravské nebo modrobiele. Sväto sviati do nedele.

Oravské trávy zelenavé s jedlicami vo výšave.

Obrážtekmi z Božej krásy do vnútra nám láskou zasyp.

Óda na ružu

Aká radosť ma dnes postretla: ponorené mesto do svetla.

Pán Boh ľudom dary pochystá. Ružomberok -

Ruža stolistá. Nes ju, Pane, nahor k zenitu - v plame Ducha slávu večitú!

Drahá Drahá, povedz, kde si? Hľadíš z nebies? Vynáraš sa z hlbín? Ako si vo mne za roky rokúce: Ej, slniečko horúce...

Môcť sa s Tebou pozerat' do studničky v skale z lásky neskonalej.

Môcť sa s Tebou chotárom túlat' s tvárami do slnka: tešiť sa, ako tmavneš, lež ostávaš svetlá, jasnunká.

ZUZANA VAŠKOVÁ

Brat slnka

/So svätým Františkom/

Upieral zrak svoj na slnko, na farby dúhy, na kvety. Sťa lúč nad bielou kaplnkou on láskou k deťom zasvietil.

Radosť nám srdcia naplní: stalo sa čosi prekrásne. Sadnúť si spolu na člny a ticho vplávať do básne.

Vrátil nám príbeh zázraku o narodení Dieťaťa, postavil prvé jasličky.

Naberat' detstvo do zraku... Vianoce - tie vždy navrátia čas, keď sme všetci maličky.

Malí postihnutí

Palice, barly, vozíčky... Bolesti. Križe pre ľudí. Trpia veľkí i maličky. Treba ich, Pane, povzbudiť!

Skrivené detské tváričky. V nich hravá radosť neprúdi: Palice, barly, vozíčky... Bolesti. Križe pre ľudí.

Daj, na ich vetché lodičky nech sa zlo sveta nevlúdi, zotri im z očí slzičky.

Palice, barly, vozíčky... Bolesti, križe pre ľudí.

Otázka pôvodu Klimenta, Nauma a ostatných vyhnaných učeníkov sv. Cyrila a Metoda, ktorých z nášho územia roku 886 vyhnal Viching a jeho spoločníci, nie je jednoznačne vyriešená. Kým väčšina slavistov zastáva stanovisko, že pochádzali z Bulharska či Macedónska, slovenský slavista Ján Stanislav tvrdí, že Kliment bol domáceho - slovenského pôvodu.

Argumenty za ich cudzí etnický pôvod, ktoré sa bežne v odbornej literatúre udávajú sú tieto:

- Kliment rodom bol z európskych Mýzov, čiže Bulhar;

- Kliment od útlej mladosti bol vychovaný Cyrilom a Metodom, to znamená, že k nám prišiel z cudziny;

- Vyhnaní učeníci „za Bulharskom túžili“, lebo odtiaľ pochádzali;

- Vyhnaní boli len učeníci cudzieho pôvodu.

Tieto argumenty však vyvolávajú polemické otázky. Človek, zaujímavý sa o túto históriu, má k dispozícii iba knihy vo verejných knižniciach, no už v rámci dostupnej literatúry možno poukázať na vážne rozdiely v interpretácii týchto prameňov od odborníkov a toho, čo sa z nich dá skutočne vydedukovať.

Najpôvodnejšie písomné správy o tom, čo sa udialo v Slovenskej krajine, zvanej tiež Morava, v čase cyrilometodskej misie, sú: Život Konštantínov - ŽK, Život Metodov - ŽM, Pochvala Cyrilovi Filozofovi od Klimenta - PC, Pochvala Cyrilovi a Metodovi od Klimenta - PCM a čiastočne Život Klimenta - ŽKL. Všetky, okrem ŽKL, boli napísané ešte za čias života sv. Metoda a krátko po jeho smrti a všeobecne sa považujú za najdôveryhodnejšie staroslovenské doklady cyrilometodskej histórie. ŽKL vo svojej najstaršej staroslovenskej forme, ktorá sa však nezachovala, bol napísaný podľa priameho rozprávania sv. Klimenta a Nauma. Asi po 200 rokoch ho prepracoval a doplnil biskup Teofylakt v gréckom jazyku. A dnes ho poznáme pod názvom Bulharská legenda - BL. Neskôr vznikli viaceré krátke životopisy ako napr. Ochridská legenda - OL, alebo pochvalné slová o Klimentovi a Naumovi, kde pôvodné texty sú miestami už veľmi skreslené. No po kritickej úvahe, tiež môžu byť zdrojom istých informácií.

VIEROHODNOSŤ HISTORICKÝCH TEXTOV

Najdôkladnejší vedecký rozbor Bulharskej legendy podal ruský slavista N. L. Tunickij vo svojom diele Sv. Kliment, episkop slovenskij r. 1913. Ján Stanislav uverejnil r. 1963 preklad BL podľa Tunického kritického vydania gréckeho textu s prekladom do ruštiny z r. 1918. V slovenskom preklade sa pridržal Tunického prekladu a pri najdôležitejších miestach text korigoval podľa pôvodného gréckeho textu.

V úvodnom texte Bulharskej legendy na strane 35 sa píše: „Nedostatok správ o pôvode biskupa Klimenta, jeho mladosti a účinkovania na Morave pred Metodovou smrťou Tunickij vysvetľuje tým, že autor jeho staroslovenského Života a tiež Života Naumovho sa s týmito mužmi spoznal až po ich príchode do Macedónie. O Moravskej katastrofe sa dozvedel len to, čo mu rozprávali oni. Starodávny Život zostavený pod čerstvým dojemom udalostí bol spracovaný Teofylaktom v gréckom jazyku, so zachovaním všetkých prostriedkov byzantskej hagiografie.“

„V záhlaví legendy sa ako autor uvádza Teofylakt, pôvodom Grék, ktorý bol ochridským arcibiskupom v r. 1094-1107. Časový rozdiel medzi Životom Metoda a Životom Klimenta je teda vyše 200 rokov.“ (s. 22) „Tunickij poukazuje na niektoré zhodné miesta v staroslovenských legendách

so Životom Klimentovým, ale aj na odchýlky od nich. V BL sa napríklad nespomína, že Cyril a Metod preniesli ostatky sv. Klementa z Chersonu do Ríma, lebo to zo stanoviska byzantského autora bolo nepríjemné, pretože preniesli ostatky z byzantskej sféry do rímskej... Teda vidieť, že autor (Teofylakt) s textom zaobchádzal vo vyššom stupni samovoľne. Poukazuje tiež na prostotu ŽK a ŽM oproti bombastickému slohu v BL.“ (s. 30-31)

Tunickij ďalej poukazuje aj na to, že v Ochridskej legende sú historicky nepresné údaje. Podľa politických realíí danej doby sa menili aj dôležité geopolitické názvy: „V. Grigorovič (r. 1847) píše, že v moschopolskom vydaní asi z r. 1736 krátkeho Života Klimentovho alebo inak nazvaného Ochridského Života Klimentovho sa ako jeho autor uvádza sv. Sáva. V. Grigorovič našiel v Ochride rukopis tejto legendy. Hovorí, že pôvod tohto rukopisu je neznámy a že v moschopolskom vydaní je pôvodný text zmenený na mnohých veľmi dôležitých miestach.“

Záver: Nedostatok správ o pôvode biskupa Klimenta, svojvoľné pridávanie, uberanie a zmena textu na dôležitých miestach, sú prvé vážne indicie, že s historickým textom týkajúcim sa pôvodu Klimenta a Nauma je potrebné narábať opatrne a z viacerých strán ho overovať.

MENO SLOVIEN, SLOVIENSKY

Toto by mala byť iba marginálna poznámka, pretože horeuvedený problém sa nedá dostatočne vysvetliť, ak sa jasne nedefinujú etnické pojmy.

Ako nám referovali učiteľky v ZDS i na gymnáziu, v praxi je to tak, že v otázke Slovienov učiteľia nevedia žiakom vysvetliť, o aký slovanský národ ide, keďže sa s ním dnešný Slovák nevie identifikovať a iným Slovanom sa priradiť nedá. Preto hovoria iba o Slovanoch, a deti sa naučia, že v čase, keď už všetci ostatní Slovia boli dávno na scéne dejín, o Slovákoch nebolo ešte ani chýru. Pričom opak je pravdou. To je však vážny problém, pretože sa týka výchovy celého národa, ktorý sa aj vďaka takýmto „malíčkostiam“ nachádza v zvláštnom historickom nevedomí.

V dostupných prekladoch staroslovenských textov sa vyskytuje iba pojem Slovien. Hoci v niektorých prípadoch toto meno označuje všeobecný názov pre Slovanov, omnoho častejšie sa týmto pojmom označuje konkrétny slovanský národ. K pomenovaniu Slovien (s prídavkom moravský, čo vylučuje dnešných Slovincov) sú dnes najbližšie iba Sloveny, Slovensko a dnešná stredná Morava, kde si dodnes zachovali pôvodný názov Moravské Slovácko, čiže Moravský Slovien. Okrem iného, z kontextu je jasné, že ide o národ, kde kráľom bol Rastislav, o ktorom máme

zmienku v FA z r. 864 na Devine. Preto nemôže byť pochýb, že ide o predkov dnešných Slovákov, ako to potvrdzujú aj mnohí neslovenskí slavisti: „Poľský slavista S. Sloński (1950) píše, že „ľud Kniežatstva veľkomoravského boli Slovia, ktorých teraz nazývame Slovákami.“ A ďalší vynikajúci chorvátsky slavista V. Jagič (1913) hovorí, že sa na starej Morave muselo v 9. storočí hovoriť nárečím, ktoré bolo v podstatných črtách identické s dnešnou slovenčinou. I doterajšie pozorovania jazykových črt ukazujú, že obaja títo učenci mali pravdu.“

Pôvod sv. Klimenta, sv. Nauma a vyhnaných učeníkov

Americký slavista G. Y. Shevelov (1957) správne poukázal na to, že termín „slovanský“ neoznačuje len pojem všeobecne slovanský, ale že je to doplnok k historickému menu Morava a Slovensko. Holandský slavista N. van Wijk (1931) píše, že centrum účinkovania Konštantína a Metoda treba hľadať na západe dnešného Slovenska.“

V komentári k Bulharskej legende Ján Stanislav píše: „Spôsob zápisov slovanských mien ukazuje, že staroslovenská legenda o Klimentovi vznikla nie dlho po Klimentovej smrti (+ 916). Teofylakt veľmi dobre prepisoval slovanské mená, a to v tom znení, aké našiel v slovanskej predlohe. Zaujímavé je však, že pri mene Slovien Teofylakt neprevzal tvar s „a“ namiesto „o“, ktorý je inak obvyklý u gréckych spisovateľov. Tu sa teda presne pridržal slovanského ŽKL. Tieto prípady dosvedčujú, že Teofylakt nemal poruke nejaký novší text slovanského ŽKL, ale starý, zachovávaný staršie štádium slovanského jazyka... pred druhou polovicou 10. storočia.“ (s. 46-47)

V poznámke k textu: „To, že sloviensky alebo bulharský národ nerozumel písmam...“ J. Stanislav píše: „V gréckom originále Slovienwn - Sthlovenon, t. j. sloviensky. Tak to bolo očividne v slovanskom pôvodnom texte.“ (s. 66)

Z toho vidieť, že v pôvodine bol fonetický zápis - Sthlovenon. Vzhľadom na to, že „Teofylakt veľmi dobre prepisoval slovanské mená, a to v tom znení, aké

našiel v slovanskej predlohe.“ - vidieť, že v 10. stor. názov pôvodne zapísaného národa znel ako Slovien, Slovien, čiže dnešné Slovensko, Sloveny a Slováci, a nie Slověn, či Slovien. Nehovoriac už ani o tom, že všetky tvary tohto slova, okrem mužského rodu Slováč, zostali dodnes bezo zmeny. Aj z tohto jednoznačne vyplýva, že ak máme historicky správne prepisovať názvy, mali by sme písať Slovien, sloviensky, a nie Slovien, sloviensky. Sloviaci ako jeden z najstarších slovanských národov, integrovaný už v 7. storočí do nadkmeňového zväzu, si ponechali pôvodné praslovanské meno. Preto meno Slovien (Slovienci), hoci patrí všeobecne mu názvu Slovanov, v 9. storočí označuje predovšetkým konkrétny slovanský národ Slovienov -

Slovákov. V tom čase patrili Sloviaci k najväčším slovanským národom.

Podobne i jazyk sloviensky označuje všeobecne aj jazyk slovanský, aj konkrétny jazyk Slovenského národa. V prípade opisu jazyka možno používať termín slovanský, lebo v tom čase to vraj bol jeden jazyk (hoci nejaké dialekty tam byť museli). No keďže misia Cyrila a Metoda bola u národa Slovenského, aj jazyk musel byť ich, pretože je nemožné, aby „nesčíslenému“ národu slovienskomu, ako je to zaznamenané v Bulharskej legende aj inde, nanucovali macedónsky, či iný dialekt. Už aj preto, že ako ukázali archeolog. nálezy hlaholiky nájdené v Blatnohrade na keramike, hlaholská písomná kultúra nebola výsadou iba pre zopár vybraných mladíkov, ale používali ju aj remeselníci, čiže ľud.

Záver: Vo väčšine prípadov pojem použitý v historických textoch Slovien, sloviensky možno podľa kontextu priradiť Slovienom - Slovákom ako konkrétnemu národu. Ak je z textu zrejme, že ide všeobecne o všetkých Slovanov, mal by sa použiť termín Slovan. Texty z tohto obdobia by mali jasne označovať slovanskú etnicitu a preto je potrebné uviesť na pravú mieru historické texty (aspoň v slovanských prekladoch) na miestach, ktoré si svojvoľne privlastňujú iné slovanské národy. Len tak možno byť pravdivý a Slovákom prinavrátiť ich vlastné dejiny, ktoré sú práve v dô-

sledku zámene Slovien na Slovan, dnešným Slovákom odopierané.

Pre lepšie pochopenie významu, pri prepise pôvodného textu, namiesto nejednoznačného pojmu „Slovien“, „sloviensky“, ktorý je zavádzajúci a pôsobí zmätky, budem používať termín Slovien, sloviensky v prípade, že ide o konkrétny národ. Ak z kontextu vyplynie, že môže ísť o všeobecné meno, použijem novozavedený pojem Slovan, slovanský.

POJEM BULHARSKÝ AKO VŠEOBECNE SLOVANSKÝ?

V štúdiu Tretí slovanský život Nauma autor v poznámke 11 uvádza: „(bulharských) t. j. slovanských. Treba poznamenať, že v neskoršom období sa v gréckych textoch toto slovo používalo vo význame „slovanský“ (všeobecne). Na označenie Bulharov a (dnešného) Bulharska sa väčšinou používali termíny Mýz, Mýzia, resp. mýzsky.“ Lenže z kontextu, kde sa používajú názvy bulharský a slovanský (sloviensky) vo viacerých textoch vidieť niečo iné:

TRETÍ ŽIVOT NAUMA

„Tento náš prepodobný a preblazený otec Naum žil v časoch svätých Cyrila a Metoda, ktorí vtedy chodili po všetkých bulharských krajinách a usilovali sa obrátiť oklamané národy... Ale svätí... preložili božské Pisma Starej i Novej [zmluvy] z gréckeho jazyka do prostého bulharského jazyka a sami vynášli písmená pre slovanský jazyk; týmito novoutvorenými písmenami zapísali božské knihy v slovanskom jazyku. A ešte predtým, než začali ohlasovať toto Bohom vnuknuté dielo medzi slovanskými národmi... Vzali svoje novopreložené bulharské knihy a vedení Božím duchom došli do starého Ríma... svätý pápež Hadrián... postavil vedľa seba grécke a bulharské [texty] a zistil, že sú vo všetkom zhodné a jednomyselne. Potom ich synodálne potvrdil... a prikázal svätým, aby dali knihy na všeobecné poučenie všetkým slovanským národom v bulharskej krajine, aby lepšie porozumeli nábožnej viere...“

Tu je zároveň použitý výraz aj pre Bulharov aj pre Slovanov, z čoho je zrejme, že pojem bulharský neoznačoval všeobecne Slovanov, ale konkrétne Bulharský národ, ktorý po zničení hlaholskej školy na Morave bol istý čas jediný s vlastnou slovanskou písomnou kultúrou. Preto zrejme aj autor textu používal nedôsledne raz pojem bulharský a raz slovanský v domnení,

Nástenné vyobrazenie svätých Sedmopočetníkov v kláštore sv. Nauma pri Ochridskom jazere

že Bulhari sú jediní, čo majú písomnú kultúru a preto to netreba rozlišovať - či to napíše tak, či onak, vždy to bude dobre. A ďalej sa v texte píše: „...Svätý Metod so svojou družinou, blaženým Klimentom a bohosným Naumom a ostatnými sa vrátili do bulharskej 21 krajiny. Začali plavbu po mori a doplávali až do Ilýrika. Keď vystúpili z lode, začali putovať po pevnine a pritom apoštolsky ohlasovali pravú vieru. Prišli do nemeckého a uhorského kraja, k národu barbar-skému a pyšnému, ktorý nesmierne zúril proti pravoverným, pridržal sa mnohých heréz a rúhal sa Svätému Duchu... Svätí vyšli z mesta bez toho, aby im niekto bránil, a Bohom vedení a posilňovaní prišli do oblastí bulharskej krajiny, ako po tom túžili.“

Zjavne tu autor rozlišuje medzi bulharskou krajinou a uhorskou krajinou (Veľkou Moravou - v súhlase s Porfyrogenetom, že Uhri opanovali celú Moravu) a medzi bulharským jazykom a slovanským jazykom. Takže poznámka 21: „Čiže do slovanskej krajiny, t. j. na Veľkú Moravu“ - je úplne mimo kontextu, pretože ju vyvracajú hneď nasledovné vety. Obzvlášť posledne citovaná, že po vyhnaní (z Moravy) odišli do bulharskej krajiny. Vidieť, že pisateľ bol presvedčený, že Cyril a Metod konali misie aj v Bulharsku a preložili grécke texty do bulharčiny. Čo nezodpovedá historickej pravde.

ŽIVOT CYRILOV

Podľa rukopisu Synodálnej bibliotéky

„Potom išiel do Bulharska, hlásajúc Krista. Takisto do Sloven prejdúc všetky mestá naučil Kristovej viere i pozdĺž Dunaja. ... i prosili ho, aby ich naučil ich jazykom knihám. ... A naučil ich tak slovanským jazykom knihám a preto slovanským učiteľom nazýva sa.“

Keď do tohto textu dosadíte za pojem sloviensky = slovanský, tak vám plasticky vystúpi nezmyselnosť danej vety. Pretože i tu je zároveň použitý výraz aj pre Bulharov aj pre Slovanov, z čoho je zrejme, že autor termín „Sloveni“ (Sloveni) priradil konkrétnemu národu, a nie všetkým Slovanom. Iba občas sa týmto termínom označujú Slovania ako takí, a je to vždy zrejme z kontextu, ako napr. Nestorov letopis.

O PRELOŽENÍ KNÍH Z GRÉCKEHO DO SLOVENSKEHO JAZYKA

Z Chronografa z roku 1512

„V dvanástom roku cisára Leva Premúdreho (r. 898) stalo sa preloženie kníh. A do preloženia kníh od Adama je rokov 6414 a od 7. koncilu 82 a od pokrstenia Bulharov 30 rokov (= r. 868). Konštantín Filozof i brat jeho Metod preložili sväté knihy z gréckeho jazyka na slovanský.“

Bulhari i Sloveni i Srbi i Arbanasi i Bosani i Rusi - vo všetkých tých je jeden jazyk.

Sv. Konštantín Filozof mnohé knihy preložiac, odišiel prv rečené národy učiť a oddať im Sväté Písmo podľa ich jazyka. Brata jeho sv. Metoda Koceľ ustanovil biskupom v Ispánii (Panónii) v meste Morave, čo je Ilýrik, do ktorého Pavol apoštol chodil hlásajúc Krista. Mnohé knihy tam prebývajúc preložil.“

ŽIVOT CYRILOV

z Moldavského zborníka 17. stor.

„Svätý Cyril Filozof, rodom súc Bulhar zo Solúna mesta, pismo nové

urobil a preložil grécke knihy na ruský jazyk s bratom večným svojim Metodom, ktorý sa stal prvým arcibiskupom moravským a českým, za cisárstva Michala, cisára gréckeho a v dni arcibiskupa carhradského blaženého patriarchu Fótia, v roky kniežat'a bulharského Borisa i Rastica bohoústneho kniežat'a moravského i Koceľ'a blatského a lesského, i Zombra, kagana kozarského, i Karlusa kráľa nemeckého, i Dunaja hospodára uhorského, keď panovalo v novgorodské knieža ruské Rurik, 122 rokov pred pokrstením ruskej zeme, a od stvorenia sveta roku 6363 a abecedu (predtým) neznámu zostavil dobre. A pokrstil Slovanov a Bulharov, keď sa od pohanstva odvrhli.“

Tu odpisovateľ urobil z Cyrila Bulhara, hoci v ŽK je zapísané, že jeho otec bol Grék, a z jazyka slovenského urobil ruský. Z toho vidieť, že každý národ, kde sa robili odpisy pôvodných cyrilometodských textov, si vo vlastnej redakcii upravil text na svoj národný spôsob, ktorý bol v danom čase blízky danej geopolitickej situácii. Nakoniec, asi aj preto, aby to bolo čitateľom zrozumiteľnejšie, to sa dá pochopiť. Ale určite ani tu pojem bulharský neznamenal všeobecne slovanský. Tomu protirečí aj text: „pokrstil Slovanov a Bulharov“, čo by znamenalo, že Bulhari nie sú Slovania. Zároveň veľmi dobre vidieť, že ani tu meno Sloveni neoznačovalo všeobecne Slovanov, pretože dané slovné spojenie dáva zmysel len v prípade, že je tu použité ako meno konkrétneho národa: pokrstil Slovenov a Bulharov.

Historicky najrelevantnejšie pre udalosti okolo cyrilometodskej misie sú práve staroslovenské dokumenty napísané ešte za života sv. Metoda a hneď po jeho smrti. Ešte za čias misie na Morave bola napísaná Pochvala Cyrilovi Filozofovi, kde z textu vyplýva, že na náš slovenský jazyk boli knihy preložené z gréčtiny, nie na jazyk Solúna. Podobne aj v Pochvale Cyrilovi a Metodovi:

POCHVALNÉ SLOVO CYRILOVI A METODOVI od biskupa Klimenta

„Prešli odtiaľ do západných krajín zvestujúc slovo Božie v národe novom a celý cirkevný zákon preložiac z gréckeho na ich jazyk im odovzdali. Západné Panónske a Moravské krajiny osvietili, ako slnce zasvietiac temnotu hriechov odohnali, a učeníkov ich naučili celému cirkevnému poriadku.“

„Posvätiac precitihodného a pobožného Metoda na arcibiskupstvo, na stolec sv. Andronika apoštola v Panónii, spomedzi sedemdesiatich (apoštolov), pustili ho do krajín slovanských učiť v ich jazyku. Kniežatám tej krajiny, Rastislavovi, Svätoplukovi a Koceľovi napísali list...“

Z citovaných textov vyplýva, že Metod prišiel do krajín slovanských učiť v ich slovanskom jazyku a ku kniežatám tej krajiny - Rastislavovi, Svätoplukovi a Koceľovi - jasnejšie to už ani nemožno povedať pri určení krajiny, ľudu a jazyka, že ide o Moravských Slovenov, čiže dnešných Slovákov a Moravákov. Tu vládol Rastislav, ktorého opisujú aj Fuldské analý k roku 864 priamo na našom slovenskom Devíne a Koceľ syn Pribinov, ktorý mal svoje majetky v Nitre. Ešte i dnes sa celá naša krajina nazýva Slovenskou.

Keďže Život Konštantína, kde boli podrobne opísané Konštantínove misie, bol napísaný ešte za života účastníka

týchto misií Metoda, určite by tam bola zmienka aj o Bulharoch, ak by tadiaľ iba prešli. Veď v 8. kap. ŽK je napríklad zmienka aj o stretnutí Konštantína s divokými Maďarmi. Vzhľadom na dnes dobre známu históriu pokrstenia Bulharov, je zjavné, že Cyril a Metod nerobili misiu v Bulharsku. Bulharský chán Boris (852-889), bol pokrstený byzantskými duchovnými až r. 864, teda v čase, keď už Konštantín a Metod účinkovali u Slovákov.

Byzantská ríša, ktorá sa kladne postavila k otázke slovenskej liturgie u Rastislava, tú istú požiadavku bulharského chána Borisa (852-889) na vlastnú liturgiu i hierarchiu bulharských Slovanov o pár rokov neskôr zamietla, ba dokonca sa pokúsila o ich asimiláciu. Sklamany Boris vyhnal grécke duchovenstvo a v roku 865 sa obrátil na Rím, ale ani pápež nebol ochotný mu vyhovieť. Aj z tejto situácie možno vidieť, že ak by taká osobnosť ako sv. Cyril účinkoval v Bulharsku a priniesol tam slovanskú liturgiu ešte pred príchodom na Moravu, nebol by sa Boris odvrátil od Byzancie a žiadal biskupov z Ríma.

Byzantské vojsko, po víťazstvách nad Arabmi v septembri r. 863 podniklo proti Bulharským nájazdom odvetnú výpravu a Boris, aby predišel zničujúcej porážke kapituloval. Jednou z podmienok mierovej zmluvy bolo, že prijme z rúk byzantského duchovného krst. Boris bol pokrstený v roku 864 a jeho kmetom bol sám cisár Michal III., po ktorom prevzal aj krstné meno Michael.

Potom prišli do Bulharska misiónári, ktorí mali za úlohu iba pokrstiť pohanských Bulharov. A hoci vo vzdialenej Morave cisár a patriarcha povolili Konštantínovi zavedenie domáceho slovanského jazyka do miestnej praxe, nič takého nemali v úmysle v susednom Bulharsku. Christianizácia tam v podstate mala znamenať aj postupnú helenizáciu a popri politickom pripútaní Bulharska k ríši mala spôsobiť aj kultúrnu asimiláciu jeho obyvateľstva. Sklamany Boris preto v roku 865 vyhnal zo svojej krajiny grécke duchovenstvo a obrátil sa so žiadosťou o zriadenie bulharského patriarchátu k pápežovi Mikulášovi. Ten jeho obrat k Rímu uvítal a poslal bulharskému vládcovi dvoch talianskych biskupov, aby usporiadali cirkevné pomery v jeho krajine. Ani on však nebol ochotný poslať mu vlastného arcibiskupa, a tak sa Boris po novom rozčarovaní opäť obrátil na Byzanciu. No až v roku 870 dosiahol zriadenie samostatnej cirkevnej organizácie, ktorá však bola podriadená konštantínopolskému patriarchovi a všetky biskupské stolce boli obsadené gréckymi duchovnými.

Ako vidno, pojem bulharský sa v cyrilometodských textoch nepoužíva ako všeobecne slovanský, čo najlepšie vidieť z textu: „slovanským národom v bulharskej krajine“. Naopak, z kontextu vyplýva, že pojem bulharský označuje priamo bulharské etnikum, jazyk a krajinu. Vzhľadom na históriu pokrstenia Bulharov, je zjavné, že Cyril a Metod nerobili misiu v Bulharsku. Cyrilometodská misia sa k Bulharom dostala sprostredkovane, až príchodom vyhnaných učeníkov v roku 886. Preto, ak je použitý pojem bulharský tam, kde historicky správne má byť slovenský, ide o zjavnú redakciu Bulharov, ktorí buď nepoznali, alebo nerešpektovali historické realie.

Kliment rodom bol z európskych Mýzov, čiže Bulhar ?

Už zo samotnej formulácie v úvode Ochridskej legendy je jasné, že autor nevie nič konkrétne o pôvode sv. Klimenta a iba predpokladá, že môže ísť aj o Bulhara:

OCHRIDSKÁ LEGENDA O KLIMENTOVI

„Tento veľký otec náš a osvetiteľ Bulharska, rodom bol z európskych Mýzov, pod ktorými mnohí rozumejú aj Bulharov...Rodným vláknom odtiaľto bol tento ctihodný muž.“

Keďže v jednej vete autor používa aj pojem Bulharsko aj Mýzia, vidieť, že tu sa tieto pojmy nestotožňujú. Podobne je to aj v nasledovnom texte, kde pisateľ hovorí, že Sväté Písmo bolo síce preložené do „tunajšieho“ bulharského jazyka, ale „najprv“ ho Cyril s Metodom preložili u mýzijského národa. Práve tento kontext jasne dokazuje, že sa v pôvodnom texte rozlišovalo medzi národom Bulharov a Mýzov, a zároveň sa tým uznáva akási predošlá mýzijská misia (na Morave): „Prvý s blahoslaveným Naumom, Angelárom a Gorazdom s horlivosťou sa naučil Svätému písmu, preloženému vyšším účinkovaním do tunajšieho bulharského jazyka od Cyrila, otca pravdivo pobožného a rovného apoštolom, a to najprv s Metodom, veľkým učiteľom pobožnosti a pravovernej viery u mýzijského národa.“ (s. 128)

To isté v podstate hovorí aj poznámka J. Stanislava k tomuto textu: „Teba tým rozumieť starosloviensky jazyk, ktorý sa v legendách o Klimentovi volá bulharským.“ a „U mýzijského národa - má byť slovienského národa.“

A ďalej sa v Ochridskej legende hovorí: „Metod sa na Morave a v Bulharsku ustanovuje od toho istého pápeža za arcibiskupa. Vtedy sa aj Kliment privádza na biskupský prestol celého Ilýrika a zemi opanovanej bulharským národom od Metoda bol ustanovený za biskupa.“

Dnes sa veľmi dobre vie, že toto vôbec nezodpovedá historickej pravde, ale dôležitá je tu ešte aj tá skutočnosť, že autor textu pozná pojem „bulharský národ“ a predsa pri označení pôvodu sv. Klimenta použije pojem „mýzijského národa“. Už to samo o sebe značí, že si je vedomý rozdielu týchto dvoch národov, čo jasne preukázal v nasledovnom texte o účinkovaní Cyrila a Metoda u „mýzijského národa“ a nie u bulharského národa.

Vidieť, že autor Ochridskej legendy mal pred sebou starší text s pojmom Mýzia a nebol mu už jasný. Je veľmi pravdepodobné, že tento starý text používal pojem mýzijský ako synonymum k pojmu slovanský (moravský), lebo aj Morava bola ešte v 10. stor. chápaná ako Moézia či Mézia:

V liste Pasovského biskupa pápežovi (r.973) sa píše: „východná Panónia a Moézia mala vlastných siedmich veľkňazov... z nich dokonca štyria... ostali na Morave.“ Podľa Ratkoša je meno Moézia identické s Mýziou. Tiež list pápeža Benedikta VI. (r. 973), kde dolnú Panóniu a Méziu (Mýziu) - kraje Avarov a Moravanov - prideliuje loršskému biskupovi. Ako vidieť tento pojem sa v 10. stor. používal aj pre oblasti Moravy. A pretože Panónia a Morava bola etnicky slovenská (kniežatá Slovenskej zeme Rastislav a Koceľ) možno tu etnický pojem mýzijský chápať aj ako slovenský.

Pojem Mýzia, Moézia v histórii

neoznačovalo vždy to isté. Sv. Pavol navštívil Troadu v Mýzii, čo bola severná časť Malej Ázie (Sk 16,7). Neskôr Moézia označovala aj oblasť susediacu s Macedóniou, Tráciou a Ilýrikom. Pod týmto názvom Moézia bola aj nie presne určená oblasť Ilýrika, Panónie a Moravy. Pod pojmom Ilýrik sa uvádzala Dalmácia a celá Panónia (v 2. stor. vid' historické mapy). Aj Neskor píše, že Panónia bola chápaná ako Ilýrik (čiže horná Moézia): „Po tomto Koceľ, knieža, ustanovil Metoda za biskupa v Panónii. Na stolici sv. Andronika apoštola, jedného zo sedemdesiatich, učeníka sv. apoštola Pavla... Tým slovenskému národu učiteľ je Andronik apoštol, lebo v Morave chodil; i apoštol Pavol učil tu, lebo tu je Ilýrik..., ktorý pochodil apoštol Pavol, lebo tu boli Sloveni najprv.“ Zdá sa že jadro Ilýriku bolo v Panónii, pretože kult sv. Hadriána, čiže Andronika bol rozšírený najmä v Panónii. I podľa M. Ďuricu územie, ktoré sa v najstarších i v neskorších prameňoch označuje ako Morava ale aj inými názvami, ako „kráľovstvo Rastislava“, sa nazýva aj „Mýzia“, „západná Mýzia“.

Ako sa uvádza v poznámke textu z Treteho života Naumovho, pre Bulharsko sa pojmom Mýzia začal používať až neskôr. „Na označenie Bulharov a (dnešného) Bulharska sa väčšinou používali termíny Mýz, Mýzia, resp. mýzsky. - pre Bulharsko sa tento pojem začal používať až neskôr.“ To by znamenalo, že starý text, ktorý ešte z 10. -11. stor. označoval Moravu ako Mýziu, neskôrší prepisovači už chápali ako Bulharsko. Nakoniec to dosvedčuje aj sám autor Ochridskej legendy, lebo je neistý, keď hovorí o Myzoch „pod ktorými mnohí rozumejú aj Bulharov“, čiže tento pojem nebol ešte pre neho jednoznačný. A tak ho neskôršie bulharské redakcie spočiatku váhavo a potom už suverénne interpretovali ako Bulharsko, bulharský. Napríklad v starom gréckom texte z 13. storočia ochridský arcibiskup Demetrios označuje sv. Metoda ako vychovávateľa „mýzijského ľudu“, a dnešný bulharský historik v príspevku určenom pre širokú zahraničnú verejnosť neváha označiť mýzijský ľud za bulharský: „L'écivain byzantin se servait, en occurrence, de l'appellation 'peuple de Mésie' pour designer le peuple bulgare.“ Tu vidieť ako Bulhari, presvedčení o tom, že Cyril a Metod vyučovali u nich, automaticky začali vzťahovať tento pojem na Bulharsko.

Z kontextu OL, kde sa používa termín Mýzia, mýzijský však jasne vyplýva, že ide o prvotnú misiu - miesto, kde Cyril a Metod pôsobili - teda ako vieme môže ísť len o Panóniu a Moravu. Preto, veľmi pravdepodobne, pôvodný text hovoril o Klimentovom moravskom pôvode: Tento veľký otec náš (Kliment) a osvetiteľ Bulharska, rodom bol z európskych Mýzov = Panónia a Moravy, kde žili Sloveni - Slováci.

Citovaný text nemožno brať ako dôkaz, že Kliment bol Bulhar, o čom nie je celkom presvedčený ani sám pisateľ textu. Moézia, Mýzia, Mizia, Minsia, bola až neskoršia byzantská forma pre Bulharsko, pričom ešte v 10. stor. bola týmto pojmom nazývaná Morava. Z toho však následne vyplýva záver, že v textoch o cyrilometodskej misii Mýzia značí Morava. Čiže OL v podstate dosvedčuje, že Kliment pochádzal zo Slovenskej krajiny.

ELENA ŠUBIAKOVÁ

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Achcete vedieť kam sa naša civilizácia, kultúra, spoločnosť, či ako to nazvať rúti, začítajte sa do nejakého z odborných žurnálov. Užitočné budú určite odborné periodiká pojednávajúce o práve, ekonomike a sociológii, ale skutočne ohromujúce okno do budúcnosti sa otvára vo svete medicínskych publikácií. Ak sa prebrodíte, často rozsiahlymi pasážami tajomne znejúcej duševnej poživne medicínskej inteligencie, objavíte neuveriteľne intenzívnu a militantnú nenávisť týchto „anjelov v bielych plášťoch“ k posvätnosti ľudského života. Na masovom vraždení nenarodených sa už podarilo vybudovať výkonný a výnosný priemysel a dnes sa so sľubným výhľadom vstupuje do sféry vraždenia živých. A práve medicínske žurnály sú arénou, v ktorej sa objavujú priekopníci nových ideí a boritelia starých predsudkov. Títo dobrodruhovia ducha vypozerovali, a podotýkam veľmi presne, že odborné vraždenie živých má oproti vraždeniu nenarodených nezanedbateľný potenciál - recykláciu funkčných orgánov. Zdravé srdce, ľadvina či iná biologická súčiastka sa doslova dá vyvážiť zlatom a drahými kameňmi.

Journal of Medical Ethics zverejnil v januári 2012 článok „Čo robí zabíjanie zlým?“ Autori dokazujú, že smrť a celková paralýza sú morálne nerozlišiteľné a preto odoberanie orgánov zo živých paralytikov nie je morálne zlé. Bioetici Walter Sinnott-Armstrong z Duke University a Franklin G. Miller z National Institutes of Health's Department of Bioethics na hypotetickom prípade paralyzovanej Betty dospeli k záveru, že zabitie nie je zlé preto, že ju zbaví života, ale preto že ju urobí neschopnou kráčať, rozprávať, rozmýšľať, cítiť alebo čokoľvek konať. Uvažujú takto:

Betty nie je mŕtva, ale utrpela rozsiahle poškodenie mozgu, takže je celkovo paralyzovaná. Ako bola napríklad Terri Schiavo, ktorú jej vypočítavý manžel proti vôli jej rodičov nechal nehanebne zavraždiť a ako sú tisíce ľudí po celom svete. Betty však ojedinele vykazuje známky mentálnej činnosti, nie je teda mŕtva podľa žiadneho dnes platného kritéria. Je však telesne aj mentálne paralyzovaná a to čo sa deje s jej telom či mysľou ani minimálne nekontroluje. Pretože pre Betty by smrť nebola horšia ako takýto stav, podľa týchto autorov „nie je na smrti a zabíjaní človeka nič horšie ako na celkovej paralýze. A pretože je Betty aj tak vysilená a oslabená, nie je zlé ak sa odobratím jej orgánov ukončí jej biologická existencia.“ Tak ani nie na piatich stranách textu zabitie nevinného prestáva byť zlým a celá vnútorná dôstojnosť ľudského života je vyhodnená z okna, zmeňiac tak zraniteľnú ľudskú bytosť na zdroj cenných a vyťažiteľných náhradných dielov. Sinnott-Armstrong a Miller bohužiaľ neprezentujú menšinový názor. Hoci ich postoj ešte nie je jednohlasne akceptovaný, rozhodne to nie sú, aspoň podľa dnešného bioetického

štandardu, žiadni radikáli. Už desaťročie sa v renomovanej odbornej tlači objavujú argumenty v prospech vraždenia ťažko postihnutých pacientov - samozrejme kvôli ich orgánom.

Bioethics: „Ak sa v spoločnosti, ktorá to umožňuje, pacient rozhodol pre eutanáziu a potom si vybral termináciu pomocou odobratia životne dôležitých orgánov, tak sa zdá nedeje nič horšie, ako keby zomrel nejakým iným spôsobom.“ (2)

Journal of Medical Ethics: „V budúcnosti sa lekárska profesia a spoločnosť musí pripraviť na prijatie reality a ospravedlniteľnosti lekárskeho zákroku ukončujúceho život v kontexte ukončenia život udržujúcej liečby a transplantácie životne dôležitých orgánov.“ (3)

Nature: „Len málo vecí je tak citlivých ako smrť. Ale obavy o právne detaily vyhlásenia za mŕtveho človeka, ktorý už nikdy nebude osobou ktorou kedysi býval sa musia porovnať s cenou, ktorú má plný a zdravý život iného človeka, ktorý by bez transplantátu zomrel.“ (4)

New England Journal of Medicine: „Či už smrť nastane v dôsledku odpojenia od ventilátora alebo odobratím orgánu, jedinou eticky relevantnou podmienkou je súhlas pacienta či jeho zástupcu. Ak je daný súhlas, tak sa nespácha žiada ujma ak sa odoberú životne dôležité orgány skôr ako nastane smrť, samozrejme ak je nasadená anestézia.“ (5)

The Lancet: „Ak by sa právna definícia smrti zmenila tak, aby rešpektovala aj nezvratnú stratu vyšších mozgových funkcií, tak by bolo možné pacientovi zobrať život (presnejšie povedané zastaviť srdce, pretože už bol prehlásený za mŕtveho) smrteľnou injekciou, a potom odobrať orgány na transplantáciu...“ (6)

Critical Care Medicine: „Navrhujeme, aby jednotlivcom, ktorí si želajú darovať orgány a ktorí sú alebo neurologicky zdevastovaní alebo bezprostredne zomierajú mohli byť odobrané orgány skôr ak sú vyhlásení za mŕtvy.“ (7)

Toľko stručná ukážka toho, čomu sa zdravotnícka odborná verejnosť pomerne intenzívne venuje. Nedá sa nevšimnúť si, že spoločným menovateľom týchto vskutku altruistických pokusov je snaha zužitkovať orgány, tu a teraz. Čakanie na prirodzenú smrť je ošemetný podnik s neistým koncom, kým štedro platiaci pacient

čakajúci na transplantáciu potrebuje byť obslužený hneď. Takéto podnikanie je rozhodne odsúdené na veľký komerčný úspech. Avšak skôr či neskôr tento zdarne sa rozbiehajúci kšeft, narazí na problém. Dopyt je veľký a ponuku nestačia pokryť len mrzáci a úrazy či kómy. Bude treba nájsť zdroje inde. Pozrime sa ako to funguje v krajine

JOZEF DUHÁČEK

Držte si klobúky, ideme z kopca...

voľnej lásky, bezbrehej tolerancie a neľútostnej humanity, ktorú nám treba mať ako vzor. Napriek tomu, že advokáti eutanázie v Holandsku tvrdili, že táto revolučná vymoženosť bude praktikovaná len obmedzene, u pacientov, ktorí sú nevyliciteľne chorí, sú spôsobilí rozhodnúť sa a sami o to žiadajú,

bíjať) deti do 12 rokov, ak dospejú k záveru, že ich utrpenie je neznesiteľné alebo ich choroba je neliečiteľná. (8)

Pre toho kto sleduje dianie v holandskom zdravotníctve toto nie je vonkoncom prekvapujúce. Tolerantní Holanďania tajne praktizovali eugenické vraždenie postihnutých detí, dlhé roky, napriek tomu že zákon to neumožňuje - mladiství nie sú kompetentní.

Britský žurnál Lancet v roku 1997 zverejnil štúdiu o tom, ako pediatriická eutanázia metastázovala do holandskej neonatálnej medicíny. Podľa tejto štúdie majú lekári na svedomí osem percent celkovej novorodeneckej úmrtnosti, pričom asi tretina z toho žila viac ako mesiac. V anonymnom dotazníku sa priznalo 31 percent pediatriov a 45 percent neonatológov že vraždia deti, pardon, zbavujú ich neznesiteľného utrpenia. Viac ako pätina z týchto prípadov sa udeje bez vedomia rodičov, hoci súhlas rodiča je takisto bezpredmetný, veď kto mu dal právo na život svojho dieťaťa?

Takže máme tu mrzákov, chorých telesne či duševne, máme deti kto je na rade teraz?

Dutch Radio Worldwide oznámilo: „Až doposiaľ sa pri zvažovaní eutanázie vôbec nebrali do úvahy faktory ako príjem alebo spoločenský život. Ale nové pravidlá to zmenia. Po takmer ročnej diskusii KNMG (národná

asociácia lekárov v Holandsku) zverejnila dokument ktorý hovorí, že kombinácie sociálnych činiteľov, chorôb a ťažkostí, ktoré ale nie sú terminálne sa môžu napriek tomu kvalifikovať ako neznesiteľné utrpenie podľa Zákona o eutanázii. Starnúci ľudia môžu trpieť množstvom časom sa zhoršujúcich ťažkostí, ktoré zahŕňajú zhoršenie zraku, hluchotu, slabosť, problémy s chôdzou, inkontinenciu, stratu dôstojnosti, stratu finančných prostriedkov a stále sa zmeňujúcu sieť spoločenských kontaktov. Hoci táto kombinácia nemusí byť smrteľná ako taká, má negatívny dopad na kvalitu života a robí starých zraniteľnými a krehkými. Zraniteľnosť tiež znižuje schopnosť zotaviť sa s chorôb a vedie k neznesiteľnému a trvalému utrpeniu. Podľa zákona, je žiadost' o eu-

tanáziu oprávnená len ak pacient trvalo a neznesiteľne trpí. KNMG teraz hovorí, že keď sa zoberú v úvahu faktory ako príjem či osamelosť, treba konzultovať žiadost' o eutanáziu s inými špecialistami aby sa dospelo k správnejmu rozhodnutiu.“ (9) Konzultácie však podľa odporúčania tejto humanistickej organizácie postačujú telefonické.

Takže zámienky pre ktoré je vhodné zbaviť niekoho života sa nám utešenie množia. Podľa odporúčania KNMG sa teda zdá, že aj nízky dôchodok je dostatočný dôvod pre smrť. Odborníci ktorí to budú konzultovať sa potom budú pravdepodobne regrutovať medzi bankovými úradníkmi. KNMG ostatne nezaháľa a neprestajne pracuje na nových a lepších smerniciach pre milosrdne zabíjanie pacientov. V septembri 2011 vyšli nové pravidlá, v ktorých sa žiada aby doktor, ktorý má s vykonaním eutanázie morálny problém (povážte tú zadubenosť) okamžite musí odovzdať prípad inému lekárovi, ktorý žiadajúceho pacienta dorazí, pričom anjel milosrdenstva musí brať vážne aj sťažnosti na ťažkosti prameniace s vysokého veku, či únavy zo života. (10)

Pravdu povediac, ani trochu sa nečudujem že sú nemocnice v nemeckom pohraničí plné holandských pacientov, ktorí sa obávajú, že sa o nich zdravotníci v Holandsku postarajú. A keby ste sa náhodou nevládali sami prepraviť na kliniku kde vás utratia, alebo by ste mali lakomých a neochotných príbuzných, Holanďania majú pre vás riešenie. Mobilná eutanázna jednotka príde k vám domov. (11)

Ideme z kopca a celkom svižne. Osvietená civilizácia slobody a humanity je posadnutá vraždením v takej miere, že to pripomína krvavé jatky stredoamerických alebo blízkovýchodných náboženských kultov, keď sa vyrezávali ešte bijúce srdcia z hrudí obeťovaných nešťastníkov. Dnes je pravda technika pokročilejšia a moderný človek je útlcitný a neznesie často krát pohľad na krv. Takže ľudské obety sa prinášajú v sterilných miestnostiach, kňazi vytrhávajúci bijúce srdcia z hrudí majú univerzitné tituly a atestácie a skladajú Hippokratovu prisahu. A tiež sa srdcia nepália ako obeť Virakočovi alebo Molochovi ale výhodne odpredajú na ďalšie a tak plnia zlatom mešce týchto láskavých, milosrdných a vznešených hierofantov liberálnej tolerancie.

POZNÁMKY

- 1/ <http://dailyaller.com/2012/02/10/the-kill-for-organs-pushers/#ixzz1mOT3lyJT>
- 2/ <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-8519.2009.01767.x/abstract>
- 3/ <http://jme.bmj.com/content/35/10/616.full>
- 4/ <http://www.nature.com/nature/journal/v461/n7264/full/461570a.html>
- 5/ <http://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMp0804474?query=TOC&&>
- 6/ [http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(97\)02306-4/fulltext](http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(97)02306-4/fulltext)
- 7/ <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/14501972>
- 8/ <http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/004/616jszlg.asp>
- 9/ <http://www.lifefews.com/2011/10/31/dutch-doctors-expanding-euthanasia-to-lonely-people/>
- 10/ http://www.dutchnews.nl/news/archives/2011/09/doctors_should_always_deal_wit.php
- 11 <http://www.sme.sk/cc/6281198/eutanazia-v-holandsku-bude-mobilna.html>

Prevzaté z <http://dielnasj.blogspot.com/>

Konstantin Chudjakov: Karol Marx